

Taal en Zorg Inspiratielijsten docAtlas

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Inspiratielijst Verstaan wij elkaar.....	3
Communicatie.....	3
Gezondheid en ziekte.....	5
Gezonde voeding.....	9
Seksuele gezondheid en kraamzorg.....	12
Geestelijke gezondheid.....	16
Onderwijs.....	18
Tolken.....	19
Inspiratielijst Taalhulpmiddelen in de zorg.....	21
Inspiratielijst Preventieve gezondheidszorg.....	23
Inspiratielijst Lage gezondheidsvaardigheden.....	47
Inspiratielijst zorg, taal, stage.....	53

Inspiratielijst Verstaan wij elkaar

Communicatie

Klare taal rendeert : over het belang van een taalbeleid voor bedrijven en organisaties / De Vos, Hilde; Leysen, Jes. - Antwerpen: Huis van het Nederlands, 2007. - 70 p., cd-rom: 15,00 EUR
Vindplaats Antwerpen: bl 1 klar | Vindplaats Turnhout: 14.235

Om bedrijven en organisaties te helpen hun taalgebruik te verbeteren heeft het Huis van het Nederlands Antwerpen een Stappenplan taalbeleid met praktische instrumenten ontwikkeld. Het leidt stap voor stap naar de invoering van een taalbeleid in organisatie of bedrijf. De publicatie richt zich vooral naar intermediairen die met werkgevers in dialoog treden. De praktische instrumenten die worden aangereikt zijn: een taalscan om zowel mondeling als schriftelijk taalgebruik te inventariseren, te analyseren en verbeteringen voor te stellen en een taalomgevingsanalyse, waar taalbeleidsacties worden geïnventariseerd.

<http://www.klaretalrendeert.be/>

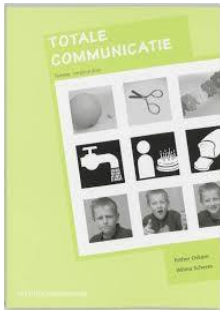
Ondersteunend communiceren : werken met visualisaties / De Rijdt, Chris. - Antwerpen: Garant, 2013. - 175 p.. - ISBN: 978-90-441-3062-1: 19,90 EUR
Vindplaats Antwerpen: dg 5 onde

Heel wat opvoeders, begeleiders en ouders zijn dagelijks bezig met methoden en hulpmiddelen om met visualisaties de communicatie te ondersteunen met mensen met wie dit niet zo vlot verloopt. Deze uitgave is een praktische handleiding voor wie aan de slag wil met visualisaties bij mensen met een beperking. Ze is bedoeld voor begeleiders en ouders die op zoek zijn naar systemen die ze kunnen gebruiken of op basis waarvan ze, met een gezonde dosis creativiteit, eigen visualisaties-op-maat kunnen ontwikkelen.

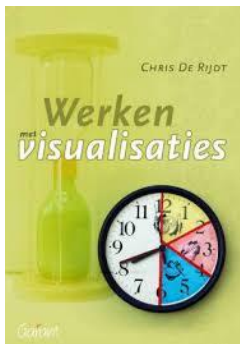
Over de drempel : toegankelijke communicatie en informatie voor doelgroepen met een handicap / Haesaert, Leen. - Brugge: Vanden Broele, 2006. - 162 p., met: literatuurlijst. - ISBN: 90-8584-291-3: 23,17 euro
Vindplaats Antwerpen: ge 01 over

Met Over de drempel schreef Leen Haesaert een basisboek voor iedereen die werk wil maken van toegankelijke communicatie en informatie voor mensen met een handicap, waaronder een steeds groter wordende groep senioren. Zij ondervinden immers geregeld specifieke hindernissen voor deelname aan de informatiesamenleving. Het eerste deel van het boek legt de fundamentele principes voor een aangepast communiceren. Het tweede deel moet de lezer concreet wegwijs maken. Het beschrijft de aandachtspunten om de mondelinge, schriftelijke, audiovisuele of digitale communicatie integraal toegankelijk te maken voor mensen met beperkingen. Het boek wordt afgesloten met een checklist die als mogelijk plan van aanpak en controle op de toegankelijkheid van de gebruikte communicatiekanalen kan functioneren.

Totale communicatie / Oskam, Esther; Scheres, Wilna. - Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg, 2005. - 244 p.. - ISBN: 90-352-2750-6: 49,95 EUR
Vindplaats Antwerpen: ge 06.1 tota

Totale communicatie is het ondersteunen en bevorderen van communicatie met diverse middelen zoals foto's, pictogrammen, gebaren, verwijzers en geschreven taal. Totale communicatie wordt vooral gebruikt bij mensen met een verstandelijke beperking, kinderen met spraak- of taalmoeilijkheden en bij mensen met afasie of dementie. Een deel van de theorie en voorbeelden rond bijvoorbeeld pictogrammen en lichaamstaal zijn echter ook bruikbaar in andere contexten waar communicatie moeilijk is. Het boek beschrijft de werklankmethodiek om op maat van de cliënt een communicatieprogramma samen te stellen, een gebarencursus, en geeft tal van illustraties over visuele communicatie.

Werken met visualisaties / De Rijdt, Chris. - Antwerpen: Garant, 2007. - 144 p.. - ISBN: 978-90-441-2167-4: 13,90 euro
Vindplaats Antwerpen: dg 5 werk

Dit boek is een praktische handleiding voor wie aan de slag wil met visualisaties en pictogrammen. Na een beknopte theoretische kadering komt vooral de praktijk aan bod. Welke systemen van pictogrammen bestaan er en waar zijn ze te vinden? Waar moet je op letten wanneer je zelf pictogrammen maakt? Hoe stem je ze het best af op mensen met bijvoorbeeld autisme? Wat is de rol van geschreven taal bij pictogrammen? Het boek is bedoeld voor begeleiders en wie daarvoor in opleiding is en voor ouders en familieleden die met pictogrammen, foto's, tekeningen en geschreven taal de communicatie met mensen met een verstandelijke beperking willen ondersteunen.

/ Harre, Martine; Serrien, Bart. - Antwerpen: Sclera vzw, 2014. - 23 p., 2 insteekhoezen, zakje met zelfklevende tabs, stickervel, bladwijzer. - ISBN: 978-90-818470-1-8: 49,99 EUR
Doelgroep: Volwassenen 11-16 jaar
URL: <http://www.sclera.be/nl/iris/meerdan1000woorden>
Vindplaats Antwerpen: TAAL 7 meer

Meer dan 1000 woorden is een basismap ter ondersteuning van de communicatie en bestaat uit 23 pagina's met pictogrammen. Deze map werd door Sclera vzw uitgewerkt en is op verschillende manieren aan te passen en uit te breiden. Dit pictogrammenwoordenboek bestaat uit meer dan 1000 woorden verdeeld over 5 thema's: huishouden, tijd en omgeving, persoon en verzorging, vrije tijd en voeding. Bij de map vind je een beknopte handleiding en ook op de website vind je meer informatie.

Communiceren met pictogrammen in sociale huisvesting / Huis van het Nederlands Antwerpen. - Antwerpen: Huis van het Nederlands Antwerpen, [s.a.].
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.6.1 comm

In een gesprek met een laagtaalvaardige huurder vormen woorden soms een struikelblok. Pictogrammen kunnen hierbij een hulpmiddel zijn. In dit boekje vind je pictogrammen ivm: logo's, afval, poetsen, overlast, spelen, aan de balie. Je kunt dit boekje aanvragen via klaretaalreundeert.

CONTACT FR.NL.EN: Woordenboekje FR/NL/EN voor het onthaal / Huis van het Nederlands Brussel. - Brussel: Huis van het Nederlands, 2017. - 69 p.

Doelgroep: Volwassenen

URL: <http://www.huisnederlandsbrussel.be/dictionaries>

Vindplaats Antwerpen: TAAL 7 cont

Vindplaats Turnhout: TAAL 7 cont

Het Huis van het Nederlands Brussel ontwikkelde dit drietalige woordenboekje op vraag van de VGC. Het boekje moet onthaalmedewerkers, bedrijven en organisaties helpen bij hun meertalige communicatie. Het boekje helpt onthaalmedewerkers om veelgebruikte woorden, begrippen en sleutelzinnen vlug onder de knie te krijgen. Dit praktische boekje biedt de mogelijkheid om te oefenen en is vooral bedoeld als een gerichte steun voor de onthaalmedewerkers.

Gezondheid en ziekte

MEDICA FR.NL.EN: Woordenboekje FR/NL/EN voor de ziekenhuizen / Huis van het Nederlands Brussel. - Brussel: Huis van het Nederlands, 2018. - 101 p.:

Doelgroep: Volwassenen

URL: <https://www.huisnederlandsbrussel.be/publicaties>

Vindplaats Antwerpen: TAAL 7 zakw

Dit woordenboekje helpt je om in het Frans, het Nederlands of het Engels te communiceren met patiënten en bezoekers. Het boekje bevat zinnen en woorden voor alle frequente situaties: aan het onthaal, tijdens een onderzoek, in de kamer. Medica FR.NL.EN is een publicatie van het Huis van het Nederlands Brussel, ontwikkeld op initiatief van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en in samenwerking met het Huis voor Gezondheid, de Europaziekenhuizen en de Iris-ziekenhuizen.

Gezondheidszorg in België / OCMW Antwerpen. - Antwerpen: OCMW Antwerpen, 2011. - 40 [+6] p.: 0,00 EUR

URL: <http://tinyurl.com/bryplrl>

Vindplaats Antwerpen: pa 8.6.1 gezo

Vindplaats Turnhout: T 14.231

OCMW Antwerpen ontwikkelde deze map met fiches over het systeem van gezondheidszorg in België. Deze fiches in eenvoudige taal en met veel foto's helpen begeleiders, hulpverleners of maatschappelijk werkers om de soms moeilijke termen uit te leggen aan specifieke doelgroepen. De nadruk wordt gelegd op het gebruik van de huisdokter en de voorzieningen daarrond (in België). De informatie over de huisdokter is ook gebundeld in een folder. De folder is vertaald in zestien verschillende talen.

Spreektaal : Gezondheid / Baalman, Martijn; Olijhoek, Vita ; van der Voort, Carola. - Utrecht: ncb, 2013. - 45 p.. - (Spreektaal). - ISBN: 978-90-5517-153-8: 12,50 EUR

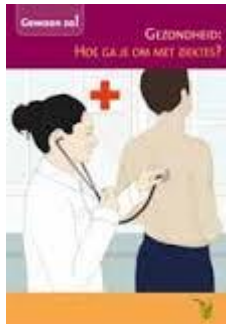
Doelgroep: Volwassenen

URL: <http://www.hetbegintmettaal.nl/diensten/spreektaal/downloaden/>

Vindplaats Antwerpen: pa 5.4 spre

Vindplaats Turnhout: T 14.194

Spreektaal is materiaal voor een ieder die anderstaligen (van niveau 0 tot A1+) wil ondersteunen bij het beter leren spreken van het Nederlands. Het is laagdrempelig en eenvoudig te gebruiken. Deze module gaat over gezondheid: ziek zijn, de huisarts, de apotheek, gezond bewegen.

Gezondheid: Hoe ga je om met ziektes? / Eenvoudig Communiceren. -

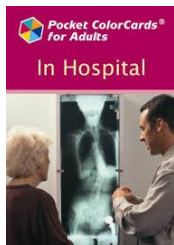
Amsterdam: Eenvoudig communiceren, 2005. - 23 p.. - (Gewoon zo!): 7,00 euro

Doelgroep: Volwassenen

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.3 gewo | Vindplaats Turnhout: T 14.94

Gewoon Zo! is een educatieve boekenreeks speciaal voor mensen die moeilijk lezen en hulp kunnen gebruiken bij het regelen van dagelijkse zaken. De boekjes bevatten tips, uitleg, praktische informatie en verwijzingen voor hulp en advies. Ze stellen de lezer in staat de informatie te verwerken en toe te passen op de eigen leefsituatie. De teksten zijn kort en de tekeningen helder. Dit boekje gaat over

ziekzijn, doktersbezoek, ...

In het ziekenhuis. Pocket Colorcards for Adults / [s.n.]. - Oxon: Speechmark Publishing Ltd., 2006., bevat: 9 handleidingskaarten, 38 fotokaarten: 29,80 euro

Doelgroep: Volwassenen

Vindplaats Antwerpen: lg 3 colo

Fotokaarten voor volwassenen. Onderwerpen: personeel, inrichting, gang van zaken in het ziekenhuis.

Hoe kan ik U helpen? Beeldwijzer thuiszorg / Dencheva, Elka. - Gent: Intercultureel Netwerk Gent, 2011. - 72 p.

Vindplaats Antwerpen: lg 1 beel

Beeldwijzer Thuiszorg is een beeldwoordenboek dat de communicatie tussen verzorgenden en zorgvragers ondersteunt. Het heeft tot doel om de communicatie omtrent verzorgingstaken te vergemakkelijken door pictogrammen en foto's te gebruiken. De meest courante begrippen en situaties rond thuiszorg komen aan bod.

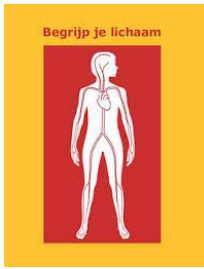
Het beeldmateriaal is verdeeld in vijf categorieën: persoonsverzorging, medisch, huishouden, administratie, eten en drinken. Het is een flexibel instrument dat gemakkelijk gepersonaliseerd kan worden.

Pictogenda Ziekenhuisboek / Visualisatiebureau Beeldwerk. - Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2006. - veelv. gepag., bevat: 4 stickervellen. - ISBN: 90-313-4817-1: 20,50 euro

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 pict

De naam Pictogenda is de verzamelnaam voor een serie praktische, dagelijkse hulpmiddelen waarin met afbeeldingen en pictogrammen wordt gecommuniceerd. Deze hulpmiddelen zijn bedoeld voor iedereen die zich moeilijk verstaanbaar kan maken, moeite heeft met lezen en schrijven en/of gebeurtenissen in de tijd te overzien. Het Pictogenda Ziekenhuisboek is een werkboek met stickers en ruimte voor foto's en tekeningen waarin alle aspecten van een ziekenhuisopname aan bod komen.

Begrijp je lichaam : deelnemersboekje deel 1 : ademhaling, spijsvertering en bloedsomloop / Drewes, Maria. - Woerden: NIGZ, 2003. - 25 p.. - (Begrijp je lichaam): 1,30 euro

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 begr

Dit boekje bevat uitleg over de werking van het menselijk lichaam in eenvoudig Nederlands, Turks en Arabisch, geïllustreerd met duidelijke afbeeldingen. Volgende onderwerpen worden behandeld: ademhaling, spijsvertering en bloedsomloop. Dit is een deelnemersboekje bij de voorlichtingsmap van NIGZ 'Begrijp je lichaam'.

Begrijp je lichaam : deelnemersboekje deel 2 : skelet, spieren en zenuwstelsel / Drewes, Maria. - Woerden: NIGZ, 2003. - 24 p.. - (Begrijp je lichaam): 1,30 euro

Doelgroep: Volwassenen 15-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 begr

Dit boekje bevat uitleg over de werking van het menselijk lichaam in eenvoudig Nederlands, Turks en Arabisch, geïllustreerd met duidelijke afbeeldingen. In dit deel worden het skelet, de spieren en het zenuwstelsel behandeld. Dit is een deelnemersboekje bij de voorlichtingsmap van NIGZ 'Begrijp je lichaam'.

Begrijp je lichaam : eenvoudige afbeeldingen en teksten over het menselijk lichaam en veelvoorkomende gezondheidsproblemen voor laaggeletterde patiënten / CBO. - Utrecht: CBO, 2012. - 5 + 11 + 12 + 18 + 7 + 6 + 6 + 7p.. - (Begrijp je lichaam): 0,00 EUR

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 begr

De kern van de map bestaat uit eenvoudige anatomische tekeningen en teksten over het menselijk lichaam en veel voorkomende klachten. Klachten zoals brandend maagzuur of keelontsteking, maar ook meer complexe aandoeningen zoals astma. De keuzes van de onderwerpen zijn gebaseerd op een behoeftepeiling onder laaggeletterden en zorgverleners. De map is bruikbaar in de voorlichting aan autochtone en allochtone laaggeletterde patiënten of in de huisartsenpraktijk.

Elkaar begrijpen helpt : hulpmiddel voor interculturele communicatie bij zorg en dienstverlening / Ruys, Els; Bosker, Louisa. - Woerden: NIGZ, 2008. - handleiding (14 p.), folder (2 p.), 5 brochures (elk 50 p.): 16,00 EUR

URL: <http://www.nigz.nl/upload/SA082258HANDLEIDINGDEFINITIEF.pdf>

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 elka

'Elkaar begrijpen helpt' zijn vijf handzame communicatieboekjes in het Arabisch, Chinees, Hindoestaans (Surinaams), Spaans en Turks ter ondersteuning van de communicatie tussen hulpverleners en allochtone cliënten in verpleeghuizen, woonzorgcentra en thuiszorg. De boekjes bestaan uit woordenlijsten en pictogrammen van begrippen en situaties die belangrijk zijn in de zorg rondom anderstaligen. In de boekjes is een selectie gemaakt van de meest voorkomende woorden en eenvoudige zinnestjes die gebruikt worden bij de verzorging in verschillende situaties. De situaties zijn zowel in het Nederlands als in de vreemde taal benoemd. Van de vreemde taal is fonetisch aangegeven hoe deze moet worden uitgesproken. Het boekje is ingedeeld in verschillende hoofdstukken: Algemeen, Eten en drinken, Persoonlijke verzorging, Therapieën, Dokter/medicijnen, Schoonmaken, Dagen/feestdagen en Telwoorden.

Borstkankerscreening in Vlaanderen. Een handleiding bij de video voor allochtone vrouwen / Vlaamse Liga tegen Kanker. - Brussel: Vlaamse Liga tegen Kanker, 2002.: 0,00 euro

Doelgroep: Volwassenen

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.3 bors

Deze handleiding is gericht naar organisaties, die werken met Turkse of Marokkaanse vrouwen en naar de voordrachtgevers van een infosessie rond borstkankerscreening voor Turkse of Marokkaanse vrouwen. Het doel van de video is Turkse en Marokkaanse vrouwen te informeren over en te sensibiliseren voor deelname aan het bevolkingsonderzoek. Centraal staat het bevolkingsonderzoek waarbij vrouwen van 50 tot en met 69 jaar, kosteloos een mammografie kunnen laten uitvoeren. De handleiding bevat ook nuttige adressen en biedt in bijlage antwoord op een aantal veel voorkomende vragen.

Fransje M. de Graaff (UvA en MCF ANL)
Annelies M. Francke (UvA en MCF ANL)
Maria F. E. van den Muijdenbergh (Pharos en UMC/Ger Radboud)
Opak van de Graaf (UvA)

Communicatie en besluitvorming in de palliatieve zorg voor Turkse en Marokkaanse patiënten met kanker / de Graaff, Fuusje; Francke, Anneke; van den Muijdenbergh, Maria; van de Geest, Sjaak. - Amsterdam: UvA Spinhuis, 2010. - 86 p.. - ISBN: 978-90-815812-1-9

URL: <http://www.mutant.nl/documents/Rapport%20palliatieve%20zorg.pdf>

Vindplaats Antwerpen: ge 09 comm

Hoe verloopt de communicatie en besluitvorming in de palliatieve zorg aan Turkse en Marokkaanse oncologische patiënten? Hoe ervaren patiënten met een Turkse of Marokkaanse achtergrond en hun familieleden deze zorg en welke opvattingen hebben zij over zorg en behandeling? Stroken hun ervaringen en opvattingen met die van hun zorgverleners? Welke gevolgen hebben verschillen in opvattingen en verwachtingen voor de communicatie en gezamenlijke besluitvorming? Deze vragen worden in deze publicatie beantwoord op basis van een kwalitatief onderzoek over casussen van 19 Marokkaanse en 14 Turkse patiënten.

Mammarosa : informatie over borstkanker voor anderstalige en laagletterde vrouwen in Nederland / Stichting Mammarosa. - [S.l.]:

Stichting Mammarosa, [s.a.].

Doelgroep: Volwassenen

URL: <http://www.mammarosa.nl/index.php?lang=nl>

Vindplaats Antwerpen: URL

De website Mammarosa geeft informatie over borstkanker in 12 talen, geschreven en ook gesproken. Mammarosa organiseert ook voorlichtingen en lotgenotencontact voor patiënten. De website geeft ook informatie over palliatieve en terminale zorg.

Klein geneeskundig woordenboek / Klok, P.A.A.; Klok-Donker, H.E.; Eelink-Klok, C.W.M.. - Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2004. - 569 p.. - ISBN: 90-313-4342-0: 27,20 euro

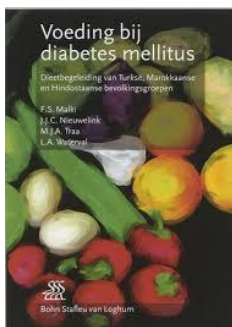
Doelgroep: Volwassenen

Vindplaats Antwerpen: lg 1 klei

Het Klein geneeskundig woordenboek is bestemd voor iedereen die op een of andere manier betrokken is bij de lichamelijke, geestelijke en sociale zorgverlening. Het woordenboek heeft het karakter van een algemeen verklarend boek voor wetenschappelijke, officiële en populaire benamingen die in de gezondheidszorg worden gebruikt.

Gezonde voeding

Voeding bij diabetes mellitus. Dieetbegeleiding van Turkse, Marokkaanse en Hindostaanse bevolkingsgroepen / Malki, F.S.; Nieuwelink, J.J.C.; Traa, M.J.A.; et al.. - Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2005. - 67 p., met: literatuurlijsten. - ISBN: 90-313-4465-6: 10,60 euro
Vindplaats Antwerpen: ge 09 voed

Diabetes mellitus (of suikerziekte) komt vaker voor bij Turkse, Marokkaanse en Hindostaanse bevolkingsgroepen dan bij autochtonen. Dit boekje geeft diëtisten en huisartsen informatie over de sociaal-culturele achtergronden en voedingsgewoonten van deze bevolkingsgroepen. Het biedt aanwijzingen voor een goed dieetadvies en suggesties voor het werken met hulpmiddelen die voedingsvoorlichting aan deze doelgroepen kunnen verbeteren, zoals brochures, video's en fotoboeken in de eigen taal.

Marokkaanse keuken bij diabetes / [s.n.]. - Antwerpen: ZNA, 2014. - 1 dvd (84 min.)
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.5 maro

Op deze dvd wordt uitleg gegeven over diabetes (3') en de actieve voedingsdriehoek (16'). Dan wordt getoond hoe je bij het klaarmaken van traditionele Marokkaanse gerechten rekening kan houden met personen met diabetes door ingrediënten en bereidingswijze aan te passen. De dvd is in vier talen (Nederlands, Frans, Arabisch en Tamazight) en kan gebruikt worden bij voorlichting over dit thema.

De actieve voedingsdriehoek voor de Marokkaanse gemeenschap / Noelmans, Sarah; Smits, Margaret; Spileers, Kris; et al.. - Brussel: Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie, 2005. - 45 p.:
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.5 acti

De Vlaamse actieve voedingsdriehoek beeldt geen bulghur, couscous, feta, karnemelk, dadels, paprika, vijgen of pompoenen af. Daarom is hij bij sommige doelgroepen minder goed bruikbaar. Het VIG vroeg Marokkanen, Turken, intercultureel bemiddelaars en diëtisten welke voedingsmiddelen moesten bijgevoegd worden. Het resultaat van die intensieve samenwerking werd 'de actieve voedingsdriehoek voor de Turkse gemeenschap' en 'de actieve voedingsdriehoek voor de Marokkaanse gemeenschap'. Die werden verwerkt in twee soorten publicaties. In de affiche-folder wordt zowel in het Nederlands als in de taal van de doelgroep kort uitgelegd wat de actieve voedingsdriehoek is en wat er in elke groep van de driehoek zit. In de brochure staat meer uitleg over bereidingen en gebruiken en vindt u een vertaling van veel gebruikte voedingsmiddelen of termen.

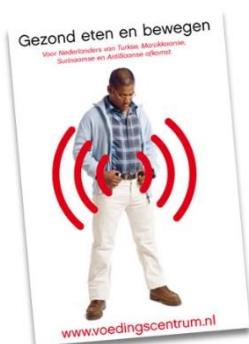
De actieve voedingsdriehoek voor de Turkse gemeenschap / Noelmans, Sarah; Smits, Margaret; Spileers, Kris; et al.. - Brussel: Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie, 2005. - 43 p., bevat: Affiche voedingsdriehoek voor de Turkse gemeenschap
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.5 acti

De Vlaamse actieve voedingsdriehoek beeldt geen bulghur, couscous, feta, karnemelk, dadels, paprika, vijgen of pompoenen af. Daarom is hij bij sommige doelgroepen minder goed bruikbaar. Het VIG vroeg Marokkanen, Turken, intercultureel bemiddelaars en diëtisten welke voedingsmiddelen moesten bijgevoegd worden. Het resultaat van die intensieve samenwerking werd 'de actieve voedingsdriehoek voor de Turkse gemeenschap' en 'de actieve voedingsdriehoek voor de Marokkaanse gemeenschap'.

Die werden verwerkt in twee soorten publicaties. In de affiche-folder wordt zowel in het Nederlands als in de taal van de doelgroep kort uitgelegd wat de actieve voedingsdriehoek is en wat er in elke groep van de driehoek zit.

In de brochure staat meer uitleg over bereidingen en gebruiken en vindt u een vertaling van veel gebruikte voedingsmiddelen of termen.

Gezond eten en bewegen [met Arabische en Turkse vertaling]. Voor Nederlanders van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse afkomst / Stichting Voedingscentrum Nederland. - Den Haag: Stichting Voedingscentrum Nederland, 2005. - 15+9 p.: 0,00 euro
Doelgroep: Volwassenen
URL: <http://webshop.voedingscentrum.nl/webshop/>
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.5 gezo

Deze folder gaat over gezond eten en bewegen, mét een vertaling in het Arabisch.

Tips voor een gezond gewicht. Voor Nederlanders van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse afkomst / Stichting Voedingscentrum Nederland. - Den Haag: Stichting Voedingscentrum Nederland, 2005. - 42 p., met: ill., woordenlijst: 3,95 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.5 tips

Dit ondersteunend materiaal kan gebruikt worden door diëtist, huisarts, VETC-ers (Voorlichters Eigen Taal en Cultuur) en andere professionals bij de begeleiding en behandeling van allochtone cliënten met overgewicht. Deze uitgebreide brochure (43 pagina's) geeft vele specifieke tips in eenvoudig Nederlands. Daarbij is rekening gehouden met cultuur en eetgewoonten.

Typische Marokkaanse voedingsmiddelen en bereidingen: instrument om de voedselconsumptie te beoordelen / El Moumni, Khadija; Maimouni, Ekram; Dufourny, Ghislaine. - Brussel: CIRIHA, 2008. - 158 p.. - ISBN: 2-930437-03-0: 37,81 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.5 typi

Dit boek is een naslagwerk en een bron van informatie voor diëtisten en gezondheidswerkers en verder ook voor iedereen die geïnteresseerd is in voeding in het algemeen en in de Marokkaanse keuken in het bijzonder. Het bevat een beschrijving van de typische eetwaren en culinaire bereidingen met bijhorende foto's, een handleiding met foto's voor de berekening van porties voedingsmiddelen en typische bereidingen, een tabel met maten en gewichten van typisch Marokkaanse voedingsmiddelen en bereidingen en een overzicht van de voedingswaarde van de typische gerechten.

Typische Turkse voedingsmiddelen en bereidingen: instrument om de voedselconsumptie te beoordelen / Yasar, Fatma; Dufourny, Ghislaine. - Brussel: CIRIHA, 2008. - 122 p.. - ISBN: 2-930437-05-7: 37,81 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.5 typi

Dit boek is een naslagwerk en een bron van informatie voor diëtisten en gezondheidswerkers en verder ook voor iedereen die geïnteresseerd is in voeding in het algemeen en in de Turkse keuken in het bijzonder. Het bevat een beschrijving van de typische eetwaren en culinaire bereidingen met bijhorende foto's, een handleiding met foto's voor de berekening van porties voedingsmiddelen en typische bereidingen, een tabel met maten en

gewichten van typisch Turkse voedingsmiddelen en bereidingen en een overzicht van de voedingswaarde van de typische gerechten.

Voedingsadviezen in beeld : voor Nederlandse cliënten van Turkse en Marokkaanse afkomst / Meavita Thuiszorg. - Utrecht: NIGZ, [s.a.]. - 16 p.

URL: <http://tinyurl.com/olkc4fw>

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.5 voed

Deze fiches zijn ontwikkeld voor gebruik door diëtisten/voedingsdeskundigen bij het samenstellen van een dagmenu, specifiek rekening houdend met het voedingspatroon van allochtone cliënten. Vooral in het contact met cliënten van Turkse en Marokkaanse afkomst die de Nederlandse taal niet (goed) beheersen verduidelijken de foto's het (soort) gerecht of product waarover gepraat wordt. De schijf van vijf vormt de basis van dit materiaal. Doel is om cliënten inzicht te geven in de richtlijnen voor gezonde voeding, regelmaat in de voeding en productkeuze. 'Voedingsadviezen in beeld' bestaat uit vier onderdelen: Ontbijt, Broodmaaltijd, Warme maaltijd, Tussendoortjes.

Gezond eten en bewegen / Kind & Gezin. - Brussel: Kind & Gezin, 2013. - 38 p. + uitneembare voedingswijzer

Doelgroep: Volwassenen

Vindplaats Antwerpen: pa 8.1.1 gezo

Deze brochure bevat informatie over wat gezonde voeding tijdens die eerste jaren inhoudt. De uitneembare voedingswijzer is een handige hulp. Ouders krijgen bovendien heel wat tips over het opvoeden van hun kindje op het vlak van voeding en beweging.

Seksuele gezondheid en kraamzorg

Cultuursensitieve voorlichtingskoffer / Ben Abdeslam, Hanan. - Brussel: Volle Maan Expertisecentrum Kraamzorg, 2012. - handleiding (68 p.), anticonceptiemiddelen, kaartjes, folders en schema's, beeldmateriaal A3: 80,00 EUR
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.4 cult

Het expertisecentrum kraamzorg Volle Maan ontwikkelde in samenwerking met Sensoa een cultuursensitieve voorlichtingskoffer die aan de hand van didactisch materiaal en een handleiding informatie verschaft over seksuele en reproductieve gezondheid. Doelgroep van de cursus zijn kwetsbare/allochtone (zwangere) vrouwen en meisjes. De handleiding biedt achtergrondinformatie en aandachtspunten voor de begeleider en bevat ook het draaiboek van de cursus. Het evaluatierapport van de projectfase werd opgenomen in bijlage. Het theoretische luik van de handleiding geeft inzicht in de kijk op seksualiteit en geboorteregeling vanuit verschillende culturen en religies. In het draaiboek wordt aangebracht hoe je geboorteregeling ter sprake kan brengen, met aandachtspunten voor taboes, communicatiebarrières, invloed van familie, westerse normen en waarden versus niet-westerse normen en waarden. De koffer bevat veel visueel materiaal: van anticonceptiemiddelen en een demonstratiepenis tot voorlichtingsplaten rond de menstruatiecyclus, de voortplanting, het hymen, besnijdenis, geslachtsorganen en diverse brochures.

Anticonceptie: Welk middel past het beste bij jou? / Eenvoudig Communiceren. - Amsterdam: Eenvoudig communiceren, 2005. - 23 p.. - (Gewoon zo!): 7,00 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.4 gewo | Vindplaats Turnhout: T 14.92

Gewoon Zo! is een educatieve boekenreeks speciaal voor mensen die moeilijk lezen en hulp kunnen gebruiken bij het regelen van dagelijkse zaken. De boekjes bevatten tips, uitleg, praktische informatie en verwijzingen voor hulp en advies. Ze stellen de lezer in staat de informatie te verwerken en toe te passen op de eigen leefsituatie. De teksten zijn kort en de tekeningen helder. Dit boekje gaat over anticonceptie.

Uw seksuele gezondheid / Caers, Barry; De Bie, Eveline; Demyttenaere, Thomas. - Antwerpen: Sensoa, 2006. - 23 p., met: ill.: 0,00 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.4 seks

Deze brochure richt zich nieuwkomers en bevat basisinfo over zwangerschap, geboorteregeling, soa en hiv. Achteraan staat een overzicht van enkele organisaties en diensten. De brochure is verkrijgbaar bij Sensoa en is vertaald in verschillende talen (Russisch, Servisch-Kroatisch, Bosnisch, Arabisch, Turks, Engels, Frans)

Zwanger zijn en bevallen : praktische tips in gewone taal / Van Deursen, Marja; van Os, Wilma. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2008. - 56 p.. - ISBN: 978-90-8696-035-4: 16,50 EUR
Doelgroep: Volwassenen 15-16 jaar 17-18 jaar
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.4 zwan

Zwanger zijn en bevallen is niet alleen geschikt voor mensen van buitenlandse afkomst, maar voor iedereen die reguliere zwangerschapsboeken te moeilijk vindt. Dit kunnen ook mensen zijn met een lees- of leerachterstand. Zwanger zijn en bevallen is makkelijk te lezen. De zinnen zijn kort en de pagina's zijn overzichtelijk. Heldere tekeningen en foto's illustreren de tekst. Het boek beschrijft in eenvoudige woorden wat er in het lichaam gebeurt tijdens de zwangerschap en bij de bevalling. Ook wordt beschreven welke verschijnselen normaal zijn en welke niet. Zo weten aanstaande moeders en vaders wanneer ze een arts of verloskundige moeten bellen.

Gezond Leven Spel / van Leeuwen, Astrid; Stegerhoek, Rene. - Woerden: NIGZ, 2004. - tas met spelbord, pionnen, dobbelsteen, docentenhandleiding + ondersteuningsmateriaal, weegwijzer, taillemeter, checklist inhoud, 3 kaartensets: set Seksuele Gezondheid (68 vraagkaarten, 4 blanco kaarten), set Gezondheidszorg (68 vraagkaarten, 22 prenten, 4 blanco kaarten), set Leefstijl (68 vraagkaarten, 7 prenten, 4 blanco kaarten): 46,25 EUR

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 gezo ; pa 8.9.1 gezo ; or 3.3.5 gezo | Vindplaats Turnhout: T 07.01.276

Een methode om groepsvoorlichting te geven over diverse facetten van gezond leven. Het spel is opgedeeld in drie hoofdthema's: leefstijl (voeding, bewegen, overgewicht en roken), gezondheidszorg in Nederland (inclusief zelfzorg) en seksuele gezondheid. Er wordt gespeeld met een spelbord met vragen. De vragenkaartjes bevatten kennis-, discussie-, actie- en meningsvragen. De vragen zijn gesteld in eenvoudig Nederlands (NT2). Het spel is inzetbaar bij de voorlichting aan diverse doelgroepen: (multiculturele) groepen allochtonen, asielzoekers/vluchtelingen, mensen met een lage sociaal-economische status en jongeren. De onderwerpen die in het spel aan de orde komen kunnen in diverse settings worden behandeld: in de wijk, op school (leerlingen alsook ouderavonden), opvangcentra etc.. Het spel kan het beste onder begeleiding van een spelleider worden gespeeld.

Colorcards. Personal Relationships. Persoonlijke relaties / Harrison, Vanessa. - Bicester, UK: Speechmark Publishing, 2005., bevat: 48 kleurenfoto's, handleiding. - (Colorcards). - ISBN: 0-86388-559-4: 53,60 euro
Doelgroep: Volwassenen 9-18 jaar
Vindplaats Antwerpen: lg 3 colo ; TAAL 5.2 colo | Vindplaats Turnhout: T 15.59

Met deze serie kaarten zullen studenten zich een duidelijker beeld vormen van persoonlijke relaties en deze kunnen beschrijven en begrijpen. De kaarten illustreren hoe relaties zich ontwikkelen en laten de verschillende soorten en niveaus van relaties zien.

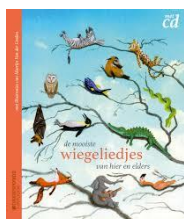

Kind in beeld : verzorging / Kind & Gezin. - Brussel: Kind & Gezin, 2014. - map 11 p., handleiding [10] p.: 0,00 EUR

URL: <http://www.kindengezin.be/brochures-en-rapporten/brochures/>

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.2 kind | Vindplaats Turnhout: T 14.218

De reeks Kind in Beeld is pictografisch materiaal van Kind en Gezin voor anderstalige, mentaal gehandicapte of (functioneel) analfabete ouders die slechts in beperkte mate toegang hebben tot de schriftelijke informatie van K&G. De thema's waarrond Kind en Gezin werkt, worden aan de hand van kernboodschappen weergegeven in de vorm van foto's, tekeningen en schema's. Het thema van deze map is verzorging van de baby. De map ondersteunt het gesprek tussen ouder en dienstverlener. Een handleiding voor de begeleider kan gedownload worden.

De mooiste wiegeliedjes van hier en elders / Voet, Bart; Bos, Esmé; van der Linden, Martijn. - Leuven: Davidsfonds Infodok, 2016. - 24 p.. - ISBN: 978-90-5908-695-1: 19,99 EUR

Doelgroep: 0-2 jaar 3-4 jaar

Vindplaats Antwerpen: TAAL 1.12.2 wieg | Vindplaats Turnhout: WBE 6.3.4 wieg

In dit boek met cd maak je kennis met o.a. Spaanse, Italiaanse, Turkse, Marokkaanse en Duitse slaapliedjes. Dertien liedjes in dertien verschillende talen om samen met je baby naar te luisteren en daarna ook zelf mee te zingen.

WerkPortfolio Babyverzorging 1 : Stap voor stap een baby verzorgen /

Van Engen, Tjongol. - Diemen: Schwank & Van Duijvenbode, 2015. - 23 gelamineerde kaarten. - (Werkportfolio PRO). - ISBN: 9789078118800: 137,14 EUR

Doelgroep: Volwassenen 15-16 jaar 17-18 jaar

URL: <http://www.werkportfolio.nl>

Vindplaats Antwerpen: TAAL 3.8.5 werk

Met de methode Babyverzorging leer je stap voor stap een baby te verzorgen. In Babyverzorging 1, 2, 3 & 4 leer je op een juiste wijze hoe je een baby met zorg kunt verzorgen. Door de duidelijke stap-voor-stap methode met kleurenfoto's kan je al gauw zelfstandig aan de slag. De onderdelen van Babyverzorging 1 zijn: Baby in je armen nemen, Baby van je ene naar je andere arm brengen, Baby tegen je lichaam aanleggen, Baby neerleggen, Baby in iemands armen neerleggen, Luier omdoen, Baby een romper aandoen, Baby aankleden, Omslagdoek of badcape omdoen, Kruik vullen en Babykleding verwarmen.

Hoe verzorg je een baby? Praktische tips in gewone taal / Meertens, Lieke; van Os, Wilma. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2011. - 45 p.. - ISBN: 978-90-8696-098-9: 16,50 EUR

Doelgroep: Volwassenen 15-16 jaar 17-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: pa 8.1.1 hoev

Een boek in eenvoudige taal over het verzorgen van een baby. Met een overzicht van de ontwikkeling van een baby van 0 tot 1 jaar plus informatie over veiligheid, voeding en hygiëne, financiële informatie, enzovoort. Dit boek is makkelijk te lezen. De zinnen zijn kort en de pagina's zijn overzichtelijk. Heldere tekeningen en foto's illustreren de tekst.

Zó doe je dat : baby : alle onmisbare, overbodige en (best wel) handige dingen die je écht moet kunnen / Stephens, Sarah Hines. - Arnhem: Terra, 2011. - [166] p.. -

ISBN: 978-90-8989-371-0: 9,95 EUR

Doelgroep: Volwassenen

Vindplaats Antwerpen: pa 8.1.1 zodo

Van zwanger worden en zwangerschap tot bevalling en ouderschap: in dit geïllustreerde boekje wordt alles stap voor stap uitgelegd. Enkele onderwerpen die aan bod komen: in het water bevallen, je huis baby-proof maken, contact maken met je baby, geboortetrituelen uit verschillende culturen, borst- en flesvoeding, babymassage, spelen met je baby...

Geestelijke gezondheid

Als u last heeft van concentratie-problemen, nachtmerries, somberheid, angst...
Informatie voor vluchtelingen die zijn verwezen naar de geestelijke gezondheidszorg /
 [s.n.]. - Utrecht: Pharos, 2004. - 20 p.: 2,50 (5 ex.) euro
 Doelgroep: Volwassenen
 URL: <http://www.pharos.nl/>
 Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.3 info

In deze brochure vinden vluchtelingen informatie over hun gezondheidsklachten en waar deze mee kunnen samenhangen. De brochure behandelt de hulp die mogelijk is en hoe ze zelf hun klachten kunnen verlichten. De tekst is beschikbaar in het Nederlands, Frans, Engels, Sorani, Farsi, Somalisch, Arabisch

Slaapstoornissen: informatie voor cliënten, familie en andere betrokkenen / [s.n.]. - Utrecht: Trimbos-instituut, 2003. - 8 p.
 Doelgroep: Volwassenen
 Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.3 info

Deze folder (in het Arabisch en het Turks) geeft informatie over verschillende slaapstoornissen en de achtergrond daarvan. Dan volgen tips en adviezen hoe je kunt omgaan met een slaapstoornis.

Brochures over depressie, angststoornissen, ADHD en vele andere psychische problemen / Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheid. - Gent: VVGG, [s.a.]: 0.35 EUR
 Doelgroep: Volwassenen
 Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.3 broc

Deze reeks brochures wil kort en duidelijk informeren over psychische problemen. De informatie handelt over verschijnselen, achtergronden, oorzaken en behandeling van een bepaald psychisch probleem. Er staan ook tips in voor zowel de patiënt als de omgeving om het omgaan met een psychisch probleem makkelijker te maken. Volgende brochures zijn beschikbaar: ADHD, angststoornissen, angststoornissen bij ouderen, borderline, dementie, depressie, depressie bij jongeren, depressie bij ouderen, dwangstoornissen, eetstoornissen, gokverslaving, manisch-depressieve stoornis, pesten, postpartum depressie, posttraumatische stresstoornis, psychische mishandeling en emotionele verwaarlozing, rouw en verliesverwerking, schizofrenie, slaapstoornissen, Stress, overspannenheid & burn-out en suïcide.

Ik droomde van een grote watervlakte : transculturele systeemtherapie : ervaringen in Frankrijk van Marie-Rose Moro en haar team / Petit-Jouvet, Laurence. - Rotterdam: Mikado, 2005. - dvd, 53 min.. - ISBN: 978-90-77782-09-5: 39,50 euro
 Vindplaats Antwerpen: ge 06.2 tran

De dvd 'Ik droomde van een grote watervlakte' biedt een boeiende blik op de ervaringen in Frankrijk met transculturele systeemtherapie. Fragmenten van verschillende therapie sessies laten u getuige zijn van de werkwijze van Marie-Rose Moro en haar team. Op de afdeling kinderveerzorg van het ziekenhuis Avicenne in Bobigny, Parijs werken zij met kinderen en adolescenten uit de tweede en derde generatie, die dagelijks de kloof ervaren tussen leven thuis en buitenshuis. De film laat zien hoe de transculturele therapeuten de gezinsleden helpen elkaars verhalen en dromen te kennen. De multidisciplinaire en multiculturele therapiegroep biedt de jongere en diens familie tijdelijk een 'beschermjas', waardoor herstel van oude krachten op gang kan komen en verwevenheid van het oude met het nieuwe mogelijk wordt.

Care, cure en boterhammen : methodiek effectieve groepstherapie

vluchtelingenjongeren / Sproet, Marola; Jasperse, Adriana; Vos, Roelof. - Utrecht: Stichting Pharos, 2006. - handboek (100 p.), werkboek (210 p.). - ISBN: 90-75955-57-X. - ISBN: 978-90-75955-57-6: 43,82 EUR

Doelgroep: Volwassenen 11-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: ge 15 care | Vindplaats Turnhout: WEL 3.1.1 care

Groepstherapie voor vluchtelingenjongeren blijkt lang niet altijd het gewenste resultaat op te leveren. De auteurs hebben onderzocht welke factoren een positieve dan wel een negatieve uitwerking hebben op de therapietrouw van de jongeren en op de effectiviteit van groepstherapie. Op basis van hun onderzoek en een aantal pilotprojecten in de ggz hebben de auteurs een methodiek ontwikkeld, die therapietrouw en effectiviteit bij groepstherapie bevordert. In het werkboek hebben zij meer dan honderd werkvormen, een voorbeeld-draaiboek van twintig bijeenkomsten en een evaluatiesysteem beschreven. Met het werkboek en het bijbehorende handboek kunnen groepstherapeuten de methodiek in hun eigen praktijk toepassen.

Een **methodiek** voor groepsgesprekken over cultuur, migratie en identiteit

Trenziria: een methodiek voor groepsgesprekken over cultuur,

migratie en identiteit / Huybrechts, Annelies. - Antwerpen: Interactie-

Academie vzw, 2016. - reisgids, 4 x 9 grote portretten in verschillende huidskleuren, 4 x 9 kleine portretten in verschillende huidskleuren, ontmoetingsposter, gevoelswijzer. - ISBN:

9789080126862: 45,00 EUR

Doelgroep: Volwassenen 5-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: WBE 5.2 tren

Deze gespreksmethodiek is bedoeld om groepen te laten spreken en reflecteren over cultuur en migratie en de effecten hiervan op het vlak van identiteit en omgangsvormen tussen mensen. De methode wil de deelnemers een veilig en gestructureerd kader bieden om in groep over complexe processen te praten met ondersteuning van visueel materiaal. Doel is het samenwerken en samenleven te bevorderen. De methodiek kan ook voor individuele gesprekken gebruikt worden. De methode is ontstaan vanuit het werken met minderjarige vluchtelingen, maar ook andere thema's zoals buitenlandse stages, terugkeerprojecten naar landen van herkomst of doorreizen naar een derde land kunnen onderwerp van de reis worden. De reisgids loodst de deelnemers langs verschillende stopplaatsen waar achtereenvolgens de deelnemende landen worden voorgesteld, het gewenste gedrag van de inwoners van deze landen onder de loep genomen wordt, bekeken wordt hoe inwoners met elkaar omgaan, nagegaan wordt waarom en hoe inwoners van deze landen naar België of Nederland migreren, geanalyseerd wordt hoe interculturele contacten verlopen, dieper ingegaan wordt op hoe de dynamiek tussen de verschillende generaties in de landen van herkomst eruitziet, besproken wordt hoe migratie de identiteit beïnvloedt en tenslotte bekeken wordt wat ons allemaal wereldburgers maakt.

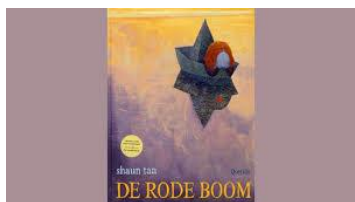
De aankomst / Tan, Shaun. - Amsterdam: Querido, 2008. - veelv. gepag.. - ISBN:

978-90-451-0722-6: 22,50 euro

Doelgroep: Volwassenen 11-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: WBE 8.4 aank

Een prentenboek, zonder woorden. De Aankomst gaat over een universeel en tijdloos gegeven: een man verlaat zijn land en zoekt geluk in een nieuw land. Illustrator/kunstenaar Shaun Tan kiest in dit album voor een licht surrealistische aanpak. De auteur slaagt erin om het thema van migratie op een ongedwongen manier aan de lezer te brengen. Tans realistische mensfiguren contrasteren mooi met de cartooneske dierenfiguren en bijna iconische afbeeldingen van de stad. De Aankomst is een verhaal dat alle leeftijden kan aanspreken.

De rode boom / Tan, Shaun; Moeyaert, Bart. - Amsterdam: Querido, 2011. - [32] p.. - ISBN: 978-90-451-1239-8: 14,95 EUR
Doelgroep: Volwassenen 9-18 jaar
Vindplaats Antwerpen: WEL 2.3.3 rode

De rode boom is een troostrijk verhaal in prentenboekvorm over depressie, eenzaamheid en hoop. De krachtige beelden en poëtische tekst roepen een rijkdom aan stemmingen en emoties op. Geschikt voor alle leeftijden vanaf 8 jaar, om samen te bekijken en over te praten.

Soms voel ik me.. / Jones, Pia. - Milton Keynes: Speechmark Publishing, 2005., bevat: handleiding, 48 kaarten. - ISBN: 978-0-86388-532-7
Doelgroep: 5-6 jaar 7-8 jaar 9-10 jaar 11-12 jaar
Vindplaats Antwerpen: lg 3 soms | Vindplaats Turnhout: T 15.57

De kaarten in de reeks 'Soms voel ik me..' zijn een praktisch en creatief hulpmiddel waarmee kinderen hun gevoelens leren begrijpen, herkennen en verkennen. De kaartenreeks brengt twee centrale karakters tot leven, een meisje en een jongen. De voorgestelde zinnen in het boekje zijn erop gericht discussies op gang te brengen en kinderen aan te moedigen de gevoelens en ervaringen van de karakters op de kaarten in hun eigen woorden en zinnen uit te leggen. Geschikt voor individueel gebruik, in kleine groepen en bij kringgesprekken.

Onderwijs

Pictogrammen ter ondersteuning van de schriftelijke communicatie tussen de school en de ouders.

Woordenboekje 2007 / [s.n.]. - Antwerpen: De Schoolbrug, 2007. - [32 p.]: 0,00 euro

Doelgroep: Volwassenen

URL: <http://www.deschoolbrug.be>

Vindplaats Antwerpen: pa 8.2.1 pict

Omdat niet alle ouders even vertrouwd zijn met geschreven taal, kunnen pictogrammen de schriftelijke communicatie met deze ouders vergemakkelijken. Dit is een voorbeeld van een boekje dat de ouders kunnen meekrijgen om de pictogrammen te begrijpen. Alle pictogrammen en dit boekje zijn ook te vinden op de website van De Schoolbrug.

Pictogrammenwoordenboek / Onderwijsopbouwwerk Kortrijk. - Kortrijk: Stedelijk Onderwijsopbouwwerk Kortrijk, [s.a.]. - veelv. gepag., met: pictogrammen: 0,00 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.2.1 pict | Vindplaats Turnhout: T 12.309

Met een pictogrammenwoordenboek wil de stad Kortrijk de contacten tussen ouders en scholen uit het basisonderwijs verbeteren. De pictogrammen worden uitgelegd in 29 talen. Behalve het Frans en het Italiaans komen ook minder voor de hand liggende talen als het Kazachs, Lets, Georgisch, Armeens, Somalisch en het Urdu er in voor. De woorden werden gegroepeerd tot 4 thema's: Meebrengen, We gaan op uitstap, Mededelingen en Ouders op school.

Zeg het met pictogrammen. Om de betrokkenheid tussen school en ouders te verhogen / vzw Recht en Welzijn. - [S.l.]: [s.n.], 2007. - cd-rom: 0,00 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.2.1 zegh

Op deze cd-rom staan een aantal pictogrammen die de scholen kunnen gebruiken in hun communicatie naar anderstalige ouders toe. De thema's zijn: mededelingen, meebrengen, ouders op school, uitstap. Verder vind je een voorbeeld van een woordenboekje met eerst een voorwoord en dan de pictogrammen met daarnaast de vertalingen in verschillende talen: Nederlands, Arabisch, Russisch, Bosnisch, Servo-Kroatisch, Frans, Duits, Engels, Pools, Albanees, Spaans en Turks.

Welkom op school : mentormethode (vo) en lessen relaties & seksualiteit voor nieuwkomers / Tuk, Bram; Aydin, Ebru; van der Sijs, Gerina. - Utrecht: Stichting Pharos, 2015. - handleiding (221 p.); werkboek (62 p.). - ISBN: 9789075955828. - ISBN: 9789075955811: 20,00 EUR (handl.), 5,00 EUR (werkboek)
Doelgroep: 11-18 jaar
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.2 welk

'Welkom op School' is een methode bedoeld voor docenten en mentoren die in opvangklassen in het secundair onderwijs lesgeven aan migranten- en vluchtelingenjongeren. Het lespakket is klassikaal én voor een bredere groep nieuwkomers te gebruiken. De handleiding geeft uitgebreide informatie over de achtergronden van deze jongeren en hun ontwikkeling als adolescenten. In de lessen komen na de kennismaking onderwerpen aan de orde als school, thuis, verschillen tussen 'daar' en 'hier', leven in Nederland, vriendschap, verliefdheid, vrije tijd, discriminatie, gezondheid en toekomst. Nieuwkomers kunnen met dit pakket aan de slag vanaf het moment dat ze ongeveer twee maanden op school zitten. Veel opdrachten zijn non-verbaal of kunnen met een geringe Nederlandse taalvaardigheid worden uitgevoerd. De methode is in 2015 geheel herzien en aangepast aan nieuwe groepen leerlingen. Er zijn zes nieuwe lessen over relaties en seksualiteit. Andere nieuwe lessen gaan over kinderrechten en discriminatie. De methode biedt ook uitgebreide achtergrondinformatie, bijvoorbeeld over hoe vluchtelingenleerlingen oorlogsgeweld verwerken. Een nieuwe groep leerlingen op de isk's vormen leerlingen die met hun ouders uit Midden- en Oost-Europa naar Nederland komen. Aan hen is ook een hoofdstuk gewijd. Ook het bijbehorende leerlingenboek is geheel herzien.

Tolken

Spoedeisende hulp taalwijzer : communiceren met niet-Nederlandssprekenden
Greve, Sander. Houten : Bohn Stafleu Van Loghum, 2009. - 110 p., ill. - ISBN13 978-90-313-6270-7
Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 spoe

Taalproblemen maken het vaak erg moeilijk om op zeer kritieke momenten handelingen uit te leggen aan patiënten. Dit boek geeft zorgverleners relevante vertalingen in 9 talen: Arabisch, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Turks, Pools, Russisch en Spaans

Sociaal tolken en vertalen : gids voor hulp- en dienstverleners / Kruispunt Migratie-Integratie. - Brussel: Kruispunt Migratie-Integratie, 2012. - 25 p., youtube-filmpjes: 8 min. en 2x ca. 3,5 min.

URL: <http://youtu.be/CPpDHNK8nYM>

URL: <http://youtu.be/K5wkqgTle90>

URL: <http://youtu.be/Fbgvh1N-hgg>

URL: <http://tinyurl.com/cl7v7vp>

Vindplaats Antwerpen: ge 06.1 soci

Deze brochure is geschreven voor alle diensten en organisaties die gebruik (willen) maken van een sociaal tolk of vertaler. Is sociaal tolken en vertalen een instrument voor jouw voorziening of dienst? Hoe gaat dat in zijn werk? Waar kan je terecht? En waar moet je op letten? Op dat soort vragen wil deze brochure je een antwoord geven. Kruispunt MI maakte ook drie filmpjes die tonen hoe dit in de praktijk verloopt. Een eerste filmpje toont het sociaal tolken ter plaatse. Het filmpje toont een sociaal tolk aan het werk bij het onthaalbureau van de stad Antwerpen in Atlas en een andere tolk bij het OCMW in Boechout. Een tweede filmpje toont hoe het sociaal vertalen werkt. De werking van de tolk- en vertaaldienst van de stad Antwerpen wordt toegelicht. Vertalingen voor een OKAN-klas van een Antwerpse school worden als voorbeeld getoond. Het derde filmpje toont hoe het telefoontolken in zijn werk gaat: een vrouw komt zich aanmelden voor registratie in het districtshuis in Merksem, Babel - de Vlaamse tolkentelefoon - zorgt voor een telefoontolk.

Als u begrijpt wat ik wil zeggen : spelregels voor het werken met een sociale tolk / Centrale

OndersteuningsCel voor Sociaal Tolken en Vertalen. - Brussel: COC, 2005. - 22 p., dvd: 0,00 EUR

Vindplaats Antwerpen: ge 06.1 alsu ;

Dit is een handleiding bij de instructie-video/dvd 'Als u begrijpt wat ik wil zeggen' over sociaal tolken. De video/dvd is bedoeld voor alle diensten en organisaties die een beroep zouden kunnen doen op een sociale tolk. De spelregels en deontologische code van sociaal tolken worden uitgelegd aan de hand van een aantal geacteerde praktijkvoorbeelden. Er worden goede en slechte voorbeelden gegeven. Deze handleiding bevat commentaar bij de videofragmenten en algemene principes en tips bij het sociaal tolken.

Als je niet begrijpt wat ik bedoel : tolken in de gezondheidszorg /

Meeuwesen, Ludwien; Harmsen, Hans; Sbiti, Aziza. - Rotterdam:

MIKADO, 2011. - 112 p., met dvd. - (Good Practices; 16). - ISBN: 978-90-77782-22-4: 35,00 EUR

Vindplaats Antwerpen: ge 09 alsj

Als je niet begrijpt wat ik bedoel gaat over het werken met tolken in de zorg. De tolkenproblematiek wordt beschreven vanuit het perspectief van de patiënt, de tolk en de zorgverlener. Het boek draagt oplossingen aan en bevat veel tips en adviezen voor zorgverleners. De inhoud is de weerslag van een Europees project, TRICC, waaraan naast Nederland ook Engeland, Italië, Duitsland en Turkije meededen. In alle landen onderzochten projectdeelnemers knelpunten in het werken met tolken, die ze gebruiken om trainingen voor diverse doelgroepen te ontwikkelen. Al deze ervaringen komen aan bod. Bij het boekje hoort een dvd, waarop de basisprincipes van tolken in de gezondheidszorg worden uitgelegd aan de hand van animatiefilmpjes. Drie filmpjes bieden voorlichting aan patiënten en verwanten: Waarom een tolk?, Tolken hoe werkt dat? en Hoe regel ik een tolk? Vier filmpjes zijn bedoeld voor professionals in de zorg: Waarom een tolk?, Hoe werkt dat een tolk?, Hoe regel ik een tolk? en Hoe communiceer ik met een tolk?

Inspiratielijst Taalhulpmiddelen in de zorg

Spoedeisende hulp taalwijzer : communiceren met niet-Nederlandssprekenden
Greve, Sander. Houten : Bohn Stafleu Van Loghum, 2009. - 110 p., ill. - ISBN13 978-90-313-6270-7

Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 spoe

Taalproblemen maken het vaak erg moeilijk om op zeer kritieke momenten handelingen uit te leggen aan patiënten. Dit boek geeft zorgverleners relevante vertalingen in 9 talen: Arabisch, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Turks, Pools, Russisch en Spaans

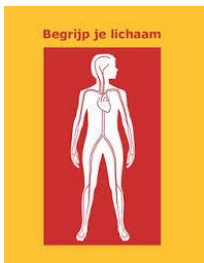
WerkPortfolio Babyverzorging 1 : Stap voor stap een baby verzorgen /
Van Engen, Tjongol. - Diemen: Schwank & Van Duijvenbode, 2015. - 23 gelamineerde kaarten. - (Werkportfolio PRO). - ISBN: 9789078118800: 137,14 EUR

Doelgroep: Volwassenen 15-16 jaar 17-18 jaar

URL: <http://www.werkportfolio.nl>

Vindplaats Antwerpen: TAAL 3.8.5 werk

Met de methode Babyverzorging leer je stap voor stap een baby te verzorgen. In Babyverzorging 1, 2, 3 & 4 leer je op een juiste wijze hoe je een baby met zorg kunt verzorgen. Door de duidelijke stap-voor-stap methode met kleurenfoto's kan je al gauw zelfstandig aan de slag. De onderdelen van Babyverzorging 1 zijn: Baby in je armen nemen, Baby van je ene naar je andere arm brengen, Baby tegen je lichaam aanleggen, Baby neerleggen, Baby in iemands armen neerleggen, Luiertape omdoen, Baby een romper aandoen, Baby aankleden, Omslagdoek of badcape omdoen, Kruik vullen en Babykleding verwarmen.

Begrijp je lichaam : deelnemersboekje deel 1 : ademhaling, spijsvertering en bloedsomloop / Drewes, Maria. - Woerden: NIGZ, 2003. - 25 p.. - (Begrijp je lichaam): 1,30 euro

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 begr

Dit boekje bevat uitleg over de werking van het menselijk lichaam in eenvoudig Nederlands, Turks en Arabisch, geïllustreerd met duidelijke afbeeldingen. Volgende onderwerpen worden behandeld: ademhaling, spijsvertering en bloedsomloop. Dit is een deelnemersboekje bij de voorlichtingsmap van NIGZ 'Begrijp je lichaam'.

MEDICA FR.NL.EN: Woordenboekje FR/NL/EN voor de ziekenhuizen / Huis van het Nederlands Brussel. - Brussel: Huis van het Nederlands, 2018. - 101 p.:

Doelgroep: Volwassenen

URL: <https://www.huisnederlandsbrussel.be/publicaties>

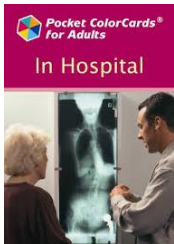
Vindplaats Antwerpen: TAAL 7 zakw

Dit woordenboekje helpt je om in het Frans, het Nederlands of het Engels te communiceren met patiënten en bezoekers. Het boekje bevat zinnen en woorden voor alle frequente situaties: aan het onthaal, tijdens een onderzoek, in de kamer. Medica FR.NL.EN is een publicatie van het Huis van het Nederlands Brussel, ontwikkeld op initiatief van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en in samenwerking met het Huis voor Gezondheid, de Europaziekenhuizen en de Iris-ziekenhuizen.

Gezondheid: Hoe ga je om met ziektes? / Eenvoudig Communiceren. - Amsterdam: Eenvoudig communiceren, 2005. - 23 p.. - (Gewoon zo!): 7,00 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.3 gewo | Vindplaats Turnhout: T 14.94

Gewoon Zo! is een educatieve boekenreeks speciaal voor mensen die moeilijk lezen en hulp kunnen gebruiken bij het regelen van dagelijkse zaken. De boekjes bevatten tips, uitleg, praktische informatie en verwijzingen voor hulp en advies. Ze stellen de lezer in staat de informatie te verwerken en toe te passen op de eigen leefsituatie. De teksten zijn kort en de tekeningen helder. Dit boekje gaat over ziekzijn, doktersbezoek, ...

In het ziekenhuis. Pocket Colorcards for Adults / [s.n.]. - Oxon: Speechmark Publishing Ltd., 2006., bevat: 9 handleidingskaarten, 38 fotokaarten: 29,80 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: lg 3 colo

Fotokaarten voor volwassenen. Onderwerpen: personeel, inrichting, gang van zaken in het ziekenhuis.

Hoe kan ik U helpen? Beeldwijzer thuiszorg / Dencheva, Elka. - Gent: Intercultureel Netwerk Gent, 2011. - 72 p.
Vindplaats Antwerpen: lg 1 beel

Beeldwijzer Thuiszorg is een beeldwoordenboek dat de communicatie tussen verzorgenden en zorgvragers ondersteunt. Het heeft tot doel om de communicatie omtrent verzorgingstaken te vergemakkelijken door pictogrammen en foto's te gebruiken. De meest courante begrippen en situaties rond thuiszorg komen aan bod.

Het beeldmateriaal is verdeeld in vijf categorieën: persoonsverzorging, medisch, huishouden, administratie, eten en drinken. Het is een flexibel instrument dat gemakkelijk gepersonaliseerd kan worden.

Pictogenda Ziekenhuisboek / Visualisatiebureau Beeldwerk. - Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2006. - veelv. gepag., bevat: 4 stickervellen. - ISBN: 90-313-4817-1: 20,50 euro
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 pict

De naam Pictogenda is de verzamelnaam voor een serie praktische, dagelijkse hulpmiddelen waarin met afbeeldingen en pictogrammen wordt gecommuniceerd. Deze hulpmiddelen zijn bedoeld voor iedereen die zich moeilijk verstaanbaar kan maken, moeite heeft met lezen en schrijven en/of gebeurtenissen in de tijd te overzien. Het Pictogenda Ziekenhuisboek is een werkboek met stickers en ruimte voor foto's en tekeningen waarin alle aspecten van een ziekenhuisopname aan bod komen.

Inspiratielijst Preventieve gezondheidszorg

Heerlijk helder in de zorg : laagdrempelige inclusieve communicatie in de zorgsector / Hasaert. - Mechelen: Thomas More, [s.a.]. - ISBN: 978-90-9029837-5. - ISBN: 1113702172
Vindplaats Antwerpen: ge 09 heer
Vindplaats Turnhout: ge 09 heer

De toolkit *Heerlijk helder in de zorg* is het eindresultaat van het "Aan de Monitor"-onderzoek over gezondheidsvaardigheden en laagdrempelige zorgcommunicatie in Vlaanderen. Om optimaal van gezondheidszorg te kunnen genieten moet men gezondheidsinformatie kunnen vinden, deze voldoende begrijpen en vervolgens kunnen toepassen op de eigen situatie. Dit noemt men health literacy oftewel gezondheidsvaardigheden. Dat is niet voor iedereen evident. Een patiënt kan pas actief participeren in het zorgproces (patient empowerment en self management) als de zorg- en gezondheidscommunicatie op hem is afgestemd en vanuit zijn noden is georganiseerd. De 7 boekjes uit deze toolkit bieden antwoord op volgende vragen: - Hoe herken je als zorgprofessional lage gezondheidsvaardigheden? - Hoe laagdrempelig is het baliegesprek, het telefonisch contact en het zorggesprek? - Hoe makkelijk vindt een patiënt zijn weg in uw zorgomgeving? - Hoe toegankelijk zijn de gedrukte informatiematerialen? - Wat zijn de adviezen om mondelinge en schriftelijke zorgcommunicatie toegankelijker te maken? - Welke laagdrempelige alternatieven zijn er voor het medisch jargon? - Hoe sensibiliseert u zorgmedewerkers over de problematiek van lage gezondheidsvaardigheden? - Hoe creëert u draagvlak voor een verbetertraject? - Hoe pakt u zo'n verbetertraject praktisch aan? De toolkit bevat herkenningsswijzers, gidsen, checklists en toegankelijkheidsmeters die ziekenhuizen en andere zorgomgevingen op weg kunnen helpen.

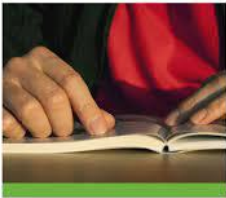
EDUbox : pandemie: een uitdaging voor mens en wetenschap / VRT NWS. - Brussel: VRT NWS, 2021. - 1 v. (<LOS>)
Vindplaats Antwerpen: WBE 8.3 edub

Met deze EDUbox krijgen leerlingen stap voor stap meer grip op pandemieën. Het lespakket polst eerst naar de gemoedstoestand van de jongeren na een zware periode. Wat doet een pandemie als corona met een mens? Daarna staan ze stil bij hoe ze ziek worden, wat hun lichamen tegen indringers doen en hoe ze de verspreiding van ziektes kunnen tegengaan. Aan de hand van een simulator zien de leerlingen in één oogopslag de gevolgen van exponentiële groei en kunnen ze zelf aan de slag gaan om de verspreiding van een virus af te remmen. In educatieve video's leggen experts uit hoe wetenschappelijk onderzoek ons daarin vooruithelpt en waarom een multidisciplinaire aanpak nodig is. Een wetenschapsjournalist legt op maat van de leerlingen uit hoe het wetenschappelijk proces verloopt en hoe nieuwe wetenschappelijke kennis evolueert. Leerkrachten kunnen de EDUbox Pandemie zowel in de klas als thuis gebruiken. Op de website van VRT vind je een downloadbare pdf en een interactieve webversie. Op het Medium-kanaal van EDUbox is een handleiding beschikbaar. Daarnaast is er een interactieve videoles als individueel leertraject, waarmee leerlingen thuis aan de slag kunnen gaan. De

EDUbox bevat een klein stukje theorie, praktijkoefeningen en opdrachten. Hij is ook gekoppeld aan een uitgebreid digitaal luik met audiovisueel materiaal.

LHV

Toolkit Laaggeletterdheid

Toolkit laaggeletterdheid : toolkit voor omgang met laaggeletterden in de huisartsenpraktijk / [s.n.]. - Utrecht: LHV, 2011. - brochure (32 p.), dvd-rom

Vindplaats Antwerpen: ge 09 tool ;

Laaggeletterdheid zorgt ervoor dat patiënten de inhoud van geschreven informatie in de huisartsenpraktijk niet goed tot zich kunnen nemen. De Toolkit Laaggeletterdheid biedt huisartsenpraktijken een checklist om laaggeletterdheid te herkennen. Ook bevat het een checklist die handvatten geeft in de communicatie met patiënten die minder goed kunnen lezen. Op deze manier kunnen huisartsen, doktersassistenten en praktijkondersteuners laaggeletterde patiënten de extra ondersteuning bieden die zij nodig hebben. Op de bijhorende DVD-rom staat een korte tekenfilm over de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid, en een module e-learning die werknemers in de gezondheidszorg laaggeletterdheid leert herkennen en bespreekbaar maken.

Beschermpjesen : transculturele hulp aan families / Tjin A Djie; Zwaan. - Assen: Van Gorcum, 2016. - 117 p.. - ISBN: 978-90-232-5455-3. - ISBN: 1050042568. - ISBN: 978-90-232-5456-0. - ISBN: 90-232-5456-2

Vindplaats Antwerpen: ge 06.2 besc

Beschermpjesen, transculturele hulp aan families biedt een nieuw perspectief op de hulpverleningspraktijk. Het gaat in op wat een professional nodig heeft voor een open dialoog met de vreemde ander. Interculturele competenties komen uitgebreid aan de orde. Ook worden instrumenten behandeld, zoals het genogram en de levenslijn, die inzetbaar zijn in het contact tussen hulpverlener en cliënt. In deze herziene editie is aan ieder hoofdstuk een verwerkingsopdracht toegevoegd. Verder komt het belang van empathie en compassie in hulpverlening uitgebreid aan de orde. Ook is er aandacht voor superdiversiteit en theorie over de werking van in- en uitsluitingsmechanismen.

Omgaan met diversiteit : specifieke doelgroepen voor assistenden / Burgt, van der; Mechelen, van - Gevers. - Houten: Bojn Stafleu van Loghum, 2017. - 229 p.. - ISBN: 978-90-368-1747-9. - ISBN: 989734910. - ISBN: 978-90-368-1748-6. - ISBN: 90-368-1748-X. - ISBN: 90-368-1747-1. - ISBN: 10.1007/978-90-368-1748-6.

Vindplaats Antwerpen: ge 09 omga

Dit boek geeft assistenten in de gezondheidszorg kennis over specifieke doelgroepen, zoals ouderen, kinderen, laaggeletterden, migranten, vluchtelingen, mensen met een verstandelijke beperking en mensen met psychiatrische aandoeningen. Ook geeft het boek concrete handvatten en tips voor het omgaan met deze verschillende doelgroepen. Je leest ook veel praktijkvoorbeelden en interviews met assistenten.

Verschillen omarmen : transcultureel systemisch werken /

Jessurun; Warring. - Bussum: Coutinho, 2018. - 367 p.. - ISBN: 978-90-469-0623-1. - ISBN: 90-469-0623-X. - ISBN: 1113823205. - ISBN: 978-90-469-6862-8. - ISBN: 90-469-6862-6

Vindplaats Antwerpen: ge 06.1 vers

In een maatschappij die steeds diverser wordt, kunnen hulpverleners niet meer uitgaan van één mensbeeld en één opvatting over psychische gezondheid. Zij zullen hun kennis en kunde een bredere basis moeten geven en gevoeliger moeten worden voor de diversiteit van hun cliënten. Het boek *Verschillen omarmen* biedt therapeuten en welzijnswerkers een breed hulpverleningskader dat toepasbaar is voor iedere cliënt, onafhankelijk van de (culturele) achtergrond. *Verschillen omarmen* gaat in op de systeemtheorie en de communicatietheorie en maakt gebruik van antropologische ideeën om (cultuur)verschillen te duiden. Het behandelt de sociaal-maatschappelijke en menselijke factoren die in relaties een belangrijke rol spelen (zoals cultuur, migratie, gender, klasse, religie en spiritualiteit). Het reikt instrumenten aan voor het transcultureel en systemisch werken in de praktijk (waaronder het genogram). Het stimuleert de lezer zich bewust te worden van zijn eigen systeem en culturele achtergrond en toont hoe hij deze kan inzetten bij het ontwikkelen van transculturele vaardigheden. Zowel in het boek als op de bijbehorende website wordt de theorie ondersteund door een groot aantal oefeningen en opdrachten die individueel, met collega's of met het cliëntsysteem uitgevoerd kunnen worden.

Handboek online hulpverlening : met internet zorg en welzijn verbeteren [Managementeditie] / Schalken. - Houten: Springer Media, 2013.. - ISBN:

978-90-368-0374-8

Vindplaats Antwerpen: ge 06.1 hand

Het *Handboek online hulpverlening* is tot stand gekomen op basis van meer dan tien jaar ervaring met online hulpverlening en bevat alle relevante aspecten van dit vakgebied. Deze geheel vernieuwde editie geeft een uitgebreide beschrijving van de methodiek en de daarbij horende kenmerken. Ook komen de voor- en nadelen en verschillende vormen aan bod. Het implementatieproces en de organisatorische implicaties worden behandeld, zoals techniek, veiligheid, recht, PR en de veranderende rol van hulpverleners. Door het hele boek heen staan voorbeelden van bestaande online- en blended interventies. In vergelijking met de vorige editie is er extra aandacht voor wetenschappelijk onderzoek, blended hulpverlening, mHealth, therapietrouw, leerstijlen en de zeven kenmerken van een competente online hulpverlener. Dit handboek is zowel geschikt voor hulpverleners en managers die zich oriënteren op online hulpverlening als organisaties die hun online hulpaanbod willen doorontwikkelen.

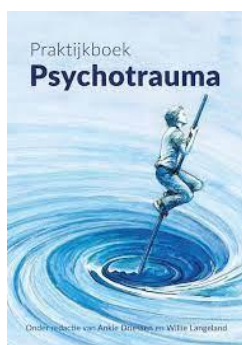
Taalbarrières in de zorg : over tolkenbeleid en tolken met beleid / Bot. - Assen: Van Gorcum, 2013. - 144 p.. - ISBN: 978-90-232-4624-4. - ISBN: 840609028
Vindplaats Antwerpen: ge 06.1 taal

'Taalbarrières in de zorg' beoogt de gevoeligheden rond taal te benoemen en te beschouwen, en op basis daarvan een taalbeleid voor de gezondheidszorg te formuleren. In dit kader gaat het onder meer over: taal en taalvaardigheid, de emotionele en politieke betekenis van taal, het overbruggen van de taalkloof in een consult, tolk- en taalbeleid en de economische, ethische en praktische aspecten daarvan. Uiteraard is er volop aandacht voor de gespreksvoering zelf. De laatste hoofdstukken van het boek behandelen de inzet van tolken bij speciale doelgroepen: patiënten en cliënten in de geestelijke gezondheidszorg, doven en slechthorenden, en kinderen die in een meertalige omgeving opgroeien. De epiloog is gewijd aan het begrip cultuur en de afwezigheid daarvan in dit boek. In de bijlagen vindt de lezer onder andere informatie over de wijze waarop een professionele tolk kan worden ingeschakeld.

Mijn held is een hulpverlener : over zorg in een superdiverse wereld / Matheussen. - Leuven: LannooCampus, 2016. - 206 p.. - ISBN: 978-94-014-3539-0
Vindplaats Antwerpen: ge 06.2 mijn

Hoe als professional omgaan met de superdiverse samenleving? Hulpverleners hebben bij interculturele contacten nood aan een leidraad. 'Mijn held is een hulpverlener' biedt daarbij een inspirerend love & peace-model om vanuit een andere kijk anders te gaan handelen. Het boek beschrijft welke grondhouding en talenten je daarbij nodig hebt. Je leert hoe cultuursensitieve zorg er uit kan zien, geïllustreerd met best practices. In de gereedschapskist van de interculturele hulpverlener zitten tools als TOPOI, mindfulness, cocreatief werken, geweldloos verzet en Deep Democracy. 'Mijn held is een hulpverlener' gidst interculturele zorgverleners zo van heterogeniteit naar heterogenialiteit.

Praktijkboek psychotrauma / Driessen; Langeland. - Amsterdam: SWP, 2017. - 174 p.. - ISBN: 978-90-8850-737-3. - ISBN: 978354416
Vindplaats Antwerpen: ge 06.2 prak

In dit boek worden helder en toegankelijk de verschillende traumatypen op een rij gezet, van enkelvoudig tot complex trauma en dissociatieve stoornis. Ook gaan de auteurs in op de mogelijkheden van praktisch toepasbare hulp: welke preventieve, eerste opvang- en behandelmogelijkheden zijn er, welke signalen zijn er als het niet goed gaat en wat kunnen de psychische en economische gevolgen zijn? Waar nodig wordt er onderscheid gemaakt tussen kinderen en volwassenen. Dit praktijkboek is bestemd voor hulpverleners, docenten en studenten, psychologen en psychiaters (in opleiding), gezinscoaches en iedere professional die beroepshalve ook werkt met mensen met trauma's.

Preventieprogramma 'Rüya' (Droom) : Turks-Nederlandse meiden in balans : een mooie toekomst voor onze dochters [handleiding] / Bellaart; Can; Day. - Utrecht: Verwey-Jonker Instituut, 2018. - 63 p.. - ISBN: 978-90-5830-880-1
Vindplaats Antwerpen: ge 06.2 prev

Uit onderzoek is bekend dat Turks-Nederlandse meisjes veel vaker dan gemiddeld kampen met emotionele problemen, zoals depressie. Daarom ontwikkelde het Verwey-Jonker Instituut in samenwerking met andere (zelf)organisaties het preventieprogramma 'Rüya' - Turks voor droom - voor meisjes van 14-19 jaar en hun ouders. De bijeenkomsten betrachteren het taboe te doorbreken, het bewustzijn over het 'leven in twee culturen' bij ouders en meisjes te vergroten en de communicatie tussen ouders en dochters te verbeteren. In deze handleiding staat in deel 1 beschreven hoe de bijeenkomsten georganiseerd kunnen worden vanuit lokale netwerken van Turkse Nederlanders. Deel 2 omvat het draaiboek van de vijf bijeenkomsten. Twee voor meisjes, twee voor hun ouders en een bijeenkomst voor ouders en dochters samen. De laatste 3 bijeenkomsten zijn ook in het Turks vertaald.

Traumasporen : het herstel van lichaam, brein en geest na overweldigende ervaringen / Kolk, Van der. - Eeserveen: Uitgeverij Mens!, 2019. - 575 p.. - ISBN: 978-94-6316-031-5
Vindplaats Antwerpen: ge 06.2 trau

Prof. dr. van der Kolk verklaart in Traumasporen waarom getraumatiseerde volwassenen en kinderen steeds weer gekweld worden door onbegrijpelijke angst, gevoelloosheid en onbeheersbare woede, en hoe trauma hun vermogen om zich te concentreren, zich te herinneren, vertrouwensrelaties aan te gaan en zich thuis te voelen in hun eigen lijf negatief beïnvloedt. De auteur beschrijft hoe een groep therapeuten en wetenschappers samen met hun patiënten heeft geworsteld om nieuwe ontwikkelingen op het gebied van hersenwetenschappen, gehechtheidsonderzoek en lichaamsbewustzijn te integreren tot behandelingen waarmee getraumatiseerden bevrijd kunnen worden van de tirannie van het verleden. Het boek toont nieuwe wegen naar herstel, gebaseerd op het reguleren en synchroniseren van lichaam en geest door middel van yoga, mindfulness, EMDR, neurofeedback, theater en andere methoden. Met register en voor Nederland en Vlaanderen aangepaste informatiebronnen en literatuur.

Communicatie, advies en instructie in de zorg voor het mbo / Heesterbeek; Wijnands; Otsen. - Amsterdam: Pearson, 2018. - 284 p.. - ISBN: 978-90-430-3660-3
Vindplaats Antwerpen: ge 09 comm

Communicatie is een belangrijk onderdeel van de dagelijkse beroepspraktijk van zorgverleners. Communicatie, advies en instructie in de zorg biedt handvatten om effectief en professioneel te communiceren met zorgvragers. Onder andere de onderwerpen interculturele communicatie en miscommunicatie komen aan bod, en er is aandacht voor specifieke gesprekken zoals het slechtnieuwsgesprek en het klachtengesprek. Tot slot worden de thema's voorlichting, advies en instructie uitgebreid besproken.

Culturele diversiteit in de gezondheidszorg : kennis, attitude en vaardigheden / Wolffers; Kwaak, van der; Beelen, van. - Bussum: Coutinho, 2013. - 351 p.. - ISBN: 978-90-469-0328-5
Vindplaats Antwerpen: ge 09 cult

In de gezondheidszorg treden geregeld misverstanden op in de communicatie en interactie tussen professionals en patiënten. Voor professionals in de zorg zijn (inter)culturele vaardigheden daarom onmisbaar. 'Culturele diversiteit in de gezondheidszorg' geeft inzicht in deze vaardigheden. Het boek bestaat uit drie delen. Feiten en algemene principes in relatie tot cultuur, context en gezondheid komen in het eerste deel aan de orde. In het tweede deel wordt de problematiek besproken van specifieke doelgroepen van interculturele gezondheidszorg: allochtone kinderen en jongeren, ouderen, zwangerschap en seksuele gezondheid. In het derde deel komen de rollen en verantwoordelijkheden van verschillende zorgprofessionals en intermediairs aan bod: onder andere de huisarts, de apotheekmedewerker, de psycholoog en de voorlichter eigen taal en cultuur. Dit deel sluit af met de stand van zaken van de interculturalisatie van de zorg. Het boek is geschreven voor studenten in het hoger onderwijs die een opleiding volgen in de (gezondheids)zorg en is daarnaast zeer geschikt voor professionals in de zorg.

Diversiteit in de verpleegkunde / Jong, de; Jüngen; Kerstens; e.a.. - Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2010. - 400 p.. - (Basiswerken verpleging en verzorging; 2010). - ISBN: 978-90-313-6237-0. - ISBN: 663882346
Vindplaats Antwerpen: ge 09 dive

'Diversiteit in de verpleegkunde' is een leerboek voor studenten en docenten verpleegkunde en een naslagwerk voor verpleegkundigen. Hoofdstukken 2, 4 en 8 zijn in het Engels. Het boek start met een inleidend hoofdstuk over het concept diversiteit. Hoofdstuk 2 schetst ondermeer een beeld van de houding die wij kunnen aannemen ten opzichte van de ander. In hoofdstuk 3 maken we kennis met de diversiteit binnen de verpleegkundige beroepsgroep zelf. Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de verschillende bevolkingsgroepen en hun eigenheden op het vlak van communicatie, familierelaties, arbeid, zwangerschap en geboorte, religie. Het volgende hoofdstuk focust op de Nederlandse gezondheidszorg en geeft een overzicht van een aantal theorieën rond interculturele communicatie. Een apart hoofdstuk gaat in op gezondheidssystemen wereldwijd (Europa, VS, Brazilië, India en Zuid-Afrika). Hoofdstuk 7 behandelt verschillende culturele perspectieven op ziekte en gezondheid. De volgende bijdrage toont aan hoe het persoonlijke verhaal van een cliënt de verpleegkundige een goede indruk kan geven van diens "illness perspective". Een voorbeeld van zo'n patiëntenverhaal wordt in het laatste hoofdstuk beschreven.

Ik heb een dokter in Marokko : de beleving van ziekte en dood in andere culturen / Dinnissen; Laere, van. - Nijmegen: Valadin Film, 2014.

Vindplaats Antwerpen: ge 09 ikhe

De documentaire 'Ik heb een dokter in Marokko' laat op indringende wijze zien hoe patiënten van niet-westerse afkomst omgaan met ziekte en dood. De film geeft een bijzondere inkijk in gewoonten en geloofsovertuigingen bij ziekte, in verwachtingen jegens de zorg(verleners) en rituelen rond het levenseinde. De film volgt allochtone patiënten en hun familie in Nederland, maar speelt zich tevens af in een Marokkaanse kliniek. De verschillen zijn groot. In de verhouding tussen arts en patiënt bijvoorbeeld, in de rol van de familie of in het brengen van slecht nieuws. 'Ik heb een dokter in Marokko' is geen blauwdruk voor het omgaan met patiënten uit andere culturen, daarvoor is elke patiënt en elke cultuur te verschillend. Doel is om mensen die in de zorg (gaan) werken een verrijkend beeld te geven van een andere beleving en verwachting van zorg.

Intercultureel vakmanschap in de zorg : aandacht voor diversiteit : kennisbundel voor docenten Zorg & Welzijn / Vilans. - Utrecht: Vilans, 2013. - 47 p.

Vindplaats Antwerpen: ge 09 kenn

Deze kennisbundel is bestemd voor docenten van opleidingen tot verzorgende maar kan ook gebruikt worden bij nascholingsactiviteiten. Zorgprofessionals krijgen tijdens hun werk te maken met cliënten uit allerlei culturen. Het is belangrijk dat je als zorgmedewerker aandacht hebt voor de diversiteit van mensen en culturen: bij collega's, cliënten en jezelf. In deze bundel worden negen interculturele competenties beschreven die belangrijk zijn voor zorgprofessionals. Voorbeelden van competenties zijn bijvoorbeeld: omgaan met mogelijke belemmeringen van interculturele communicatie en intercultureel samenwerken. Bij elke competentie zijn uitgebreide casussen beschreven, die duidelijk maken hoe je het best met bepaalde situaties kunt omgaan. Aan de hand van deze casuïstiek kun je in de klas bespreken hoe zorgprofessionals kunnen omgaan met interculturele diversiteit. Ook staan bij elke casus instrumenten zoals lesmethoden, spelvormen en beeldmateriaal.

Kennissynthese gezondheid van nieuwkomende vluchtelingen en indicaties voor zorg, preventie en ondersteuning / Pharos. - Utrecht: Pharos Expertisecentrum Gezondheidsverschillen, 2016. - 90 p.

Vindplaats Antwerpen: ge 09 kenn

Deze kennissynthese bevat nuttige informatie voor gemeenten en alle partijen die betrokken zijn bij de gezondheid, zorg, participatie en ondersteuning van vluchtelingen in Nederland. Het onderzoek beschrijft de omvang en demografische kenmerken van nieuwe vluchtelingen en een synthese van de gezondheidssituatie van de verschillende vluchtelingengroepen, voor zover bekend. De nota besteedt aandacht aan chronische aandoeningen, tandheelkundige problemen, infectieziekten, psychische problematiek, middelengebruik, seksuele gezondheid, en aan het sociale domein.

Vraaggericht werken in de langdurige zorg : kennisbundel voor docenten en opleiders Zorg & Welzijn / Vilans. - Utrecht: Vilans, 2013. - 31 p.
Vindplaats Antwerpen: ge 09 kenn

Als je vraaggericht werkt, zorg je dat de behoeften en wensen van cliënten centraal staan. In de Kennisbundel Vraaggericht werken staan alle kenmerken van vraaggericht werken, zoals goede communicatie, keuzemogelijkheden en samenwerking uitgebreid beschreven. Ook komt de relatie met het zorgleefplan aan de orde. De afspraken die de professional en de cliënt maken, worden immers vastgelegd in het zorgleefplan. Daarnaast heeft vraaggericht werken gevolgen voor de manier van leidinggeven. Met de kennisbundel in de hand kun je direct het vraaggericht werken van leerlingen of medewerkers bevorderen. Je vindt in de kennisbundel bijvoorbeeld links naar drie uitgebreide e-learning's, maar ook lesbrieven, werkbladen en toolkits. Omdat beelden soms meer zeggen dan woorden, vind je er ook veel links naar beeldmateriaal om direct te laten zien in de les.

Kleurrijke zorgpaden : een educatieve film van VU medisch centrum over zorg aan patiënten uit een andere cultuur / [s.n.] - Amsterdam: VU medisch centrum, 2009. - dvd (46 min.)
Vindplaats Antwerpen: ge 09 kleu

Allotone Nederlanders kunnen anders omgaan met ziekte en gezondheid. Van zorgverleners vraagt dit soms een aparte aanpak. Dit vierluik van korte films brengt op een illustratieve en prikkelende wijze de zorgtrajecten bij veelvoorkomende aandoeningen in beeld: diabetes, acute CVA (beroerte), dementie en borstkanker.

Medische communicatie en etnische diversiteit / Wolf; Dahhan. - Assen: Koninklijke Van Gorcum, 2014. - 148 p.. - ISBN: 978-90-232-5306-8. - ISBN: 2184720106. - ISBN: 881524154
Vindplaats Antwerpen: ge 09 medi

'Medische communicatie en etnische diversiteit' biedt (para)medici praktische handvatten om de zorg voor en communicatie met migranten te verbeteren. Daarbij moet niet (langer) op de eigen intuïtie worden vertrouwd, maar actief worden geëxploreerd wat de gedachten, gevoelens en verwachtingen van de patiënt zijn. De uitgave omvat twee delen. Het eerste deel 'Diversiteit in de zorg' gaat in op de kwaliteit van zorg voor migranten en interculturele zorgverlening. In het tweede deel 'Communicatie in een etnisch diverse context' ligt het accent op interculturele communicatie en consultvoering, en komen medisch-ethische dilemma's aan de orde.

Professionele communicatie in de zorg / Seebregts. - Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2009. - 193 p.. - ISBN: 978-90-313-6187-8
Vindplaats Antwerpen: ge 09 prof

Om gesprekken tijdens het werk van verpleegkundigen optimaal te laten verlopen, is kennis over verschillende facetten van communicatie essentieel. Want wat is goed communiceren? Welke inzichten in eigen gedrag en welke vaardigheden zijn van belang? Hoe voorkom je misverstanden? Hoofdstuk 1 gaat over gedrag, attitude en beroepshouding. Dat is de basis waarop de verzorgende of de verpleegkundige zijn of haar beroep opbouwt én waarop men terug moet kunnen vallen. Hoofdstuk 2 behandelt de communicatie en geeft inzicht in het communicatieproces en welke vaardigheden hierbij komen kijken. In hoofdstuk 3 worden aspecten behandeld die de oorzaak kunnen zijn van miscommunicatie. Hoofdstuk 4 gaat in op de professionele gespreksvoering met een overzicht van een aantal veel voorkomende gespreksvormen in de gezondheidszorg. Hoofdstuk 5 behandelt conflicten: het voorkomen en beheersen van (dreigende) situaties. In hoofdstuk 6 wordt uitvoerig stilgestaan bij de cultuurverschillen. Er wordt aandacht gegeven aan cultuur en welke mogelijkheden we hebben cultuurverschillen te overbruggen. Hoofdstuk 7 ten slotte, behandelt allerlei soort groepsgesprekken.

Toolkit gezonde taal : omgaan met laaggeletterdheid in de zorg / [s.n.]. - Utrecht: UMC Utrecht, [s.a.]. - veelv. gepag.
Vindplaats Antwerpen: ge 09 tool

Laaggeletterdheid heeft een negatieve invloed op gezondheidsvaardigheden. Daarom hebben Stichting Lezen en Schrijven en het UMC Utrecht deze handleiding ontwikkeld over omgaan met laaggeletterdheid in de zorg. Hiermee wil men in de eerste plaats bewustwording bij medewerkers creëren. Daarnaast dient het als leidraad om laaggeletterdheid te kunnen herkennen en bespreekbaar te maken.

Zorgbasics : diversiteit / Kuckert; Stomph. - Den Haag: Boom Lemma, 2011. - 242 p.. - ISBN: 978-90-5931-640-9
Vindplaats Antwerpen: ge 09 zorg

In deze uitgave van de reeks ZorgBasics staat diversiteit centraal. De uitgave laat vanuit verschillende oogpunten zien dat het normaal is verschillend te zijn. Vanuit theoretische kaders, persoonlijke levensverhalen en voorbeelden uit de zorgpraktijk wordt dit thema verhelderd. Doelgroep zijn studenten die een opleiding volgen in de gezondheidszorg.

Pluriculturele zorg, ook onze zorg / Ben Abdeslam; Akpinar; Degand. - Antwerpen: Standaard Uitgeverij, 2011. - 264 p.. - ISBN: 978-90-341-9448-0. - ISBN: 869879899
Vindplaats Antwerpen: ge 09 plur

Werkgroep Pluriculturele Zorg NVKVV richt zich met dit boek naar verpleegkundigen, vroedvrouwen en zorgkundigen die in aanraking komen met een diverse patiëntenpopulatie. Communicatie en relatie krijgen in het boek ruim aandacht. De auteurs bespreken in 13 thema's verschillende herkenbare situaties die zij ervaren hebben en leggen

uit hoe zij de specifieke problemen opgelost hebben. De volgende thema's komen aan bod: man-vrouwverhouding; lichaam en verzorging; voeding (diabetes); pijnbeleving; zwangerschap en geboorte; schroom en intimiteit; sociaal netwerk/groepscultuur/communicatie; ouderenzorg; therapietrouw; preventieve geneeskunde; geestelijke gezondheidszorg; palliatieve zorg; zorg voor allochtone mantelzorgers. Waar nodig wordt verwezen naar de Belgische wetgeving. Een basiswerk omtrent cultuursensitieve zorg.

Vertelt u mij eens iets meer... : cultuursensitief werken in gezondheidszorg en welzijnswerk / Hoffer. - Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2016. - 149 p.. - ISBN: 978-90-8850-578-2. - ISBN: 932074633

Vindplaats Antwerpen: ge 06.2 vert

Vindplaats Turnhout: ge 06.2 vert

In dit boek wordt beschreven welke invloed cultuur en levensbeschouwing hebben op zorg en welzijn. Het kan gaan om hindoeïstische rituelen, islamitische medische ethiek of de wens van sommige reformatorisch-christelijke en antroposofische ouders om hun kinderen niet te laten vaccineren tegen mazelen. Uitgangspunt is dat het niet zozeer gaat om kennis van specifieke culturele en levensbeschouwelijke verschijnselen, maar meer om de belevingswereld van de individuele patiënt of cliënt. Er worden praktische tips gegeven hoe de professional hierbij te werk kan gaan en er worden suggesties gedaan voor deskundigheidsbevordering. In een apart hoofdstuk wordt ingegaan op identiteitsvorming en acculturatie bij migrantenjongeren.

Antwoorden op agressie en grensoverschrijdend gedrag : praktijkboek voor onderwijs, zorg en welzijn / Dupont; Taghon. - Kalmthout: Pelckmans Pro, 2019. - 296 p.. - ISBN: 978-94-6337-166-7. - ISBN: 1124839510

Vindplaats Antwerpen: ro 1 antw

Dit boek biedt een leidraad voor iedere professional (in opleiding) die meer grip wil krijgen op agressie en grensoverschrijdend gedrag in de dagelijkse praktijk van het onderwijs, de zorgsector en het welzijnswerk. Het eerste deel geeft een overzicht van basiskennis, zoals definitie, uitingvormen, feiten en cijfers, bronnen van agressie en lichamelijke effecten. Het tweede deel gaat in op de aanpak. Daarbij komen zaken aan bod als het hanteren van grenzen, strategieën om er mee om te gaan, cyclisch verloop van een agressie-incident, impact nazorg en herstel, en aanpak in een organisatie. In het derde deel staat het werken rond dit thema centraal, zoals het opzetten van trainingen en werken met casussen en rollenspelen. Daarbij geven de auteurs suggesties voor trainingsoefeningen, spelmateriaal en creatieve werkvormen. Het boek is helder en gestructureerd geschreven, bevat stappenplannen, oefeningen en verhalen, anekdotes en getuigenissen.

Kijkwijzer naar EHBO : interactieve simulaties op 3 niveaus in 3 talen / Martelaer, de; Raemdonck, van; Soons. - Leuven: Acco, 2012. - 1 v.; - ISBN: 978-90-334-8650-0. - ISBN: 795463172
Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.8.4 ehbo

Het pakket Kijkwijzer naar EHBO bevat didactisch materiaal bestaande uit kaarten met EHBO-simulaties voor het basis-, secundair en hoger onderwijs, jeugdverenigingen, sportclubs of eerstehulpopleidingen in diverse contexten. De bundel kaarten wil vooral begeleiden in het aanleren van de juiste handelingen en denkwijzen in de meest voorkomende EHBO-situaties. Een handleiding geeft de noodzakelijke informatie om met de kijkwijzers aan de slag te gaan. Het materiaal is opgesplitst in 3 niveaus en vertaald naar het Frans en het Engels.

De kracht van het kleine verschil : een inspirerende gids voor iedereen die met mensen werkt / Bussens; Schoofs. - Gent: Owl Press, 2020. - 399 p.. - ISBN: 978-94-6393-147-2. - ISBN: 978-94-6393-034-5. - ISBN: 1194515296
Vindplaats Antwerpen: ge 06.2 krac

De kracht van het kleine verschil is een handboek over oplossingsgericht werken. Dat is meer dan een techniek. De auteurs leggen de nadruk op een nieuwsgierige, respectvolle en authentieke houding. Een houding die gevormd wordt vanuit een mindset en aannames. Het boek bevat onder andere gefundeerde, oplossingsgerichte aannames, concrete technieken, uitgebreide vragensets, voorbeeldgesprekken en talloze kaarten die in hulpverlening, therapie en opleidingen gebruikt kunnen worden. Bij het handboek behoort online materiaal dat je kunt raadplegen op de docAtlas bezoekerspc's (vraag de baliemedewerker om in te loggen). De kaartenset biedt toepassingen om de aangebrachte inhoud verder eigen te maken. Deze toepassingen zijn inspirerend van opzet, ze kunnen best aangepast worden aan de trainer, de deelnemers en de specifieke context.

Gezondheid / Baalman; Olijhoek; Voort, van der. - Utrecht: ncb, 2013. - 45 p.. - (Spreektaal; 1: 11). - ISBN: 978-90-5517-153-8
Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.4.3 spre
Vindplaats Turnhout: TAAL 4.4.3 spre

Spreektaal is materiaal voor een ieder die anderstaligen (van niveau 0 tot A1+) wil ondersteunen bij het beter leren spreken van het Nederlands. Het is laagdrempelig en eenvoudig te gebruiken. Deze module gaat over gezondheid: ziek zijn, de huisarts, de apotheek, gezond bewegen.

Medische mensentaal : taal en communicatie over gezondheid, ziekte en zorg / Meijman; Bakker. - Utrecht: De Tijdstroom, 2018. - 312 p.. - ISBN: 978-90-5898-322-0. - ISBN: 1113817875
Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.8.4 medi

Taal over gezondheid en ziekte. Er is taal van 'medische mensen' en 'gewone' mensentaal over medische zaken. Medische mensentaal wil daartussen een brug slaan, want met taal bereiken wij elkaar, in de beslotenheid van de zorg en in de openbaarheid. Het boek is een combinatie van een leerboek en een boek dat aanzet tot nadenken, vooral gericht op beroepsmatige gebruikers van taal over gezondheid, ziekte en zorg in publieke, groepsgerichte en interpersoonlijke communicatie. In het eerste deel van het boek ligt de nadruk op de theorie, in het tweede op de praktijk. Sommige onderwerpen komen op meerdere plekken aan de orde, met andere accenten en in een andere context. Hoofdstukken staan daardoor redelijk op zichzelf. Dat maakt selectief lezen mogelijk.

Gezondheidspromotie : denk- en doeboek / Ceulemans, Christine. - Antwerpen: Garant, 2014. - 128 p.. - ISBN: 978-90-441-3156-7. - ISBN: 2162755266. - ISBN: 892598541
Vindplaats Antwerpen: ge 09 gezo

Deze introductie in de gezondheidspromotie, die theorie combineert met praktijkvoorbeelden, leert hoe gezond gedrag bij individuen en bij doelgroepen te bevorderen. Er wordt een systematische redenering opgebouwd over leefstijl- of gedragsfactoren en elk hoofdstuk sluit af met enkele ethische beschouwingen en kernwoorden. Bijzondere aandacht gaat naar de invloed van de sociale omgeving op gedrag. Ook worden tools aangereikt om te werken met moeilijk bereikbare doelgroepen. Als een rode draad wordt de theorie toegepast op drie voorbeelden: valpreventie bij ouderen, gezonde voeding en borstvoeding. Aanvullend zijn ook andere voorbeelden opgenomen. Het boek richt zich in eerste instantie op verpleegkundigen en vroedvrouwen, al dan niet in opleiding, maar is door de ruime benadering ook geschikt voor andere gezondheidswerkers en paramedici. Het boek bevat een hoofdstuk 'Systematisch werken naar (interculturele) doelgroepen toe', met aandacht voor het TOPOI-model.

Ik zorg er wel voor : bronnenboek verzorging / zorg en welzijn /

Monnichmann. - [S.l.]: ThiemeMeulenhoff, 2012. - 524 p.. - (Ik zorg er wel voor). - ISBN: 978-90-06-77030-8

Vindplaats Antwerpen: or 4.3.9 ikzo

Dit bronnenboek hoort bij de methode "Ik zorg er wel voor", een methode Zorg & Welzijn voor het vmbo (voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs). Het oefenen van praktische handelingen in realistische situaties staat centraal. Op de website www.ikzorgervelvoor.nl vind je alle

hulpkaarten, werkkaarten, studiewijzers en kernwoorden uit het bronnenboek.

Gezondheidsfiches / Huis voor Gezondheid. - Brussel:

Huis voor Gezondheid, 2014. - 2 p. + 3 x 14 folders (Ned., Frans, Engels)

Vindplaats Antwerpen: pa 8.6.1 gezo

Deze fiches zijn gebaseerd op gelijkaardige fiches van OCMW Antwerpen en willen een aantal aspecten van onze gezondheidszorg gemakkelijk en toegankelijk uitleggen. De map bevat 14 infolders met veel foto's en

weinig tekst, in drie talen: Nederlands, Frans en Engels. De fiches zijn stapsgewijs opgebouwd en zijn uitgewerkt in volgende thema's: de vaste huisdokter, een afspraak maken bij de vaste huisdokter, het Globaal Medisch Dossier (GMD), de regeling sociale derdebetaler, het systeem van forfaitaire betaling, de doorverwijzing naar de specialist, het Omnio-statuut, de sociale maximumfactuur.

Het systeem van gezondheidszorg in België : goed om weten - focus op Brussel / Medimmigrant [Brussel]. - Brussel:

Medimmigrant, 2016. - 55 p.

Vindplaats Antwerpen: pa 8.6.1 syst

Algemene informatie over gezondheidszorg voor mensen in een precare verblijfssituatie, in het Frans/Nederlands + derde taal (Engels, Spaans, Arabisch of Russisch).

Begrijp je lichaam : eenvoudige afbeeldingen en teksten over het menselijk lichaam en veelvoorkomende gezondheidsproblemen voor laaggeletterde patiënten / Pharos. - Utrecht: CBO, 2012. - (Begrijp je lichaam)

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 begr

Begrijp je Lichaam is een voorlichtingsmap met eenvoudige afbeeldingen en teksten over het menselijk lichaam en veel voorkomende ziektebeelden. De afbeeldingen ondersteunen de voorlichting en uitleg aan patiënten die onvoldoende kunnen lezen en schrijven en beperkt gezondheidsvaardig zijn. De webversie van de map kan eenvoudig ingezet worden tijdens het spreekuur.

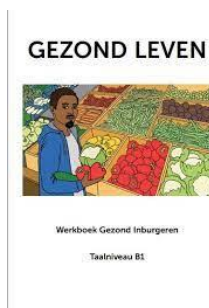
De gezondheidskuur van nonkel Tuur / [s.n.]. - Brussel: CEDES vzw, 2008. - 1 gespreksmodel met 4 praatplaten, 5 doemodellen, koffiekop, rood/blauw potlood, leesbril, trainersfluitje, boodschappenlijstje, injectiespuit
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 gezo

De koffer biedt 6 concrete werkmodellen aan (1 gespreksmodel met 4 praatplaten, en 5 doemodellen) om op een niet-bevoogdende en diepgaande manier met groepen van mensen in armoede te werken; bij ieder model zit een uitgebreide bijsluiter (krantje) met alle mogelijke info voor de begeleider. Alle werkmateriaal dat nodig is, zit in de koffer en is eenvoudig te kopiëren

Gezond bezig met taal: Makkelijk leesbare teksten over gezondheid Met oefeningen / Eenvoudig Communiceren. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2014. - 86 p.. - ISBN: 978-90-8696-172-6
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 gezo ; TAAL 3.5.5 gezo
Vindplaats Turnhout: TAAL 3.5.5 gezo

Gezond bezig met taal is een werkboek om te oefenen met lezen en taal. Lezen is belangrijk voor de woordenschatontwikkeling. Door deze makkelijke en interessante teksten te lezen en de opdrachten naast de leesteksten te maken komt de leerling/cursist op een hoger niveau (boven A2/1F). De teksten uit dit werkboek gaan allemaal over onderwerpen uit de gezondheidssfeer. Denk aan tips voor gezond leven, informatie over hart- en vaatziekten, longproblemen en oorzaken daarvan, psychische problemen, leerproblemen, Eerste Hulp bij Ongelukken, veilig met blootstelling aan zonlicht omgaan etc.

Gezond leven: Werkboek gezond inburgeren : Taalniveau B1 / Leeuwen, van; Vloeberghe. - Utrecht: Pharos Expertisecentrum Gezondheidsverschillen, 2018. - 70 p.
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 gezo ; URL
Vindplaats Turnhout: TAAL 4.10 gezo ; URL

Taalniveau B1 wordt ook 'eenvoudig Nederlands' genoemd. Dit werkboek is voor nieuwkomers die het Nederlands al in redelijke mate beheersen. Het bevat informatie over gezondheid, ziekte, zwangerschap, opvoeden, relaties en ook werkbladen met meer oefeningen dan het werkboek op A1-A2 taalniveau. Daarnaast wordt langer stilgestaan bij wat men zelf kan doen voor de eigen lichamelijke en psychische gezondheid. Volgende thema's komen aan bod: - huisarts - ziekenhuis en spoed - medicijnen en apotheek - zelfzorg - de zorgverzekering - gezond eten en drinken - bewegen - ontspanning - stress - slaapproblemen - roken, alcohol en drugs - jonge kinderen - puberteit - relaties - voorbehoedsmiddelen en veilige seks - zwangerschap en bevalling - na de bevalling - vaccinaties en bevolkingsonderzoek Achterin het boek vind je verwijzingen naar verdere informatie. Het boekje kan zowel in een onderwijssetting als individueel of door een hulpverlener gebruikt worden. Het bevat veel praktische woordenschat.

Cultuursensitieve voorlichtingskoffer / Ben Abdeslam. - Brussel: Volle Maan Expertisecentrum Kraamzorg, 2012. - handleiding (68 p.), anticonceptiemiddelen, kaartjes, folders en schema's, beeldmateriaal A3
Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.4 cult

Het expertisecentrum kraamzorg Volle Maan ontwikkelde in samenwerking met Sensoa een cultuursensitieve voorlichtingskoffer die aan de hand van didactisch materiaal en een handleiding informatie verschaft over seksuele en reproductieve gezondheid. Doelgroep van de cursus zijn kwetsbare/allochtoone (zwangere) vrouwen en meisjes. De handleiding biedt achtergrondinformatie en aandachtspunten voor de begeleider en bevat ook het draaiboek van de cursus. Het evaluatierapport van de projectfase werd opgenomen in bijlage. Het theoretische luik van de handleiding geeft inzicht in de kijk op seksualiteit en geboorteregeling vanuit verschillende culturen en religies. In het draaiboek wordt aangebracht hoe je geboorteregeling ter sprake kan brengen, met aandachtspunten voor taboes, communicatiebarrières, invloed van familie, westerse normen en waarden versus niet-westerse normen en waarden. De koffer bevat veel visueel materiaal: van anticonceptiemiddelen en een demonstratiepenis tot voorlichtingsplaten rond de menstruatiecyclus, de voortplanting, het hymen, besnijdenis, geslachtsorganen en diverse brochures.

Rekenen voor zorg en welzijn / Ariaens; Bruintjes; Verveer; Visser. - Meppel: Edu'Actief, 2018. - 123 p.. - (Algemene beroepsvaardigheden; 2018: 1). - ISBN: 978-90-372-4563-9
Vindplaats Antwerpen: TAAL 3.8.3 reke
Vindplaats Turnhout: TAAL 3.8.3 reke

Met de methode Edu4all kunnen leerlingen in het beroepssecundair onderwijs (BSO) zich oriënteren op alle mogelijkheden die ze hebben en ontdekken daarnaast hun talenten. De serie Algemene beroepsvaardigheden biedt leerlingen goede basisvaardigheden voor in hun stage en toekomstige werk. Dit is het werkboek voor rekenen in de context van Zorg en Welzijn. Aan de hand van opdrachten maken leerlingen kennis met rekenen op verschillende werkplekken in de zorgsector zoals vb. het zorghotel, het dienstencentrum, de kinderopvang, enz. De werkboeken Algemene beroepsvaardigheden kunnen naast de profiel- en keuzewerkboeken van Edu4all gebruikt worden.

Ik zorg er wel voor : de thuiszorg / Menage; Vuurde, van. - [S.l.]: ThiemeMeulenhoff, 2007. - 83 p.. - (Ik zorg er wel voor). - ISBN: 978-90-06-77082-7
Vindplaats Antwerpen: TAAL 3.8.5 ikzo

"Ik zorg er wel voor" is een methode Zorg & Welzijn voor het vmbo (voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs). Het oefenen van praktische handelingen in realistische situaties staat centraal. Deze bundel gaat over de thuiszorg. Er werden verschillende casussen uitgewerkt, zoals zorgen voor iemand met Parkinson, een gezin met psychische problematiek, een gezin met gehandicapte kinderen, kraamzorg en

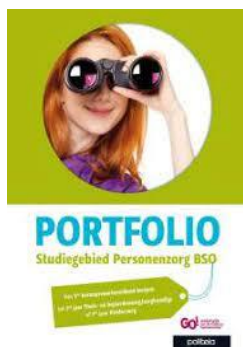
ouderenzorg. Op de website www.ikzorgerwelvoor.nl vind je alle hulpkaarten, werkkaarten, studiewijzers en kernwoorden uit het bronnenboek.

Ik zorg er wel voor : sociale vaardigheden / Urbach-Bakker; Menage. - [S.l.]:

ThiemeMeulenhoff, 2012. - 75 p.. - (Ik zorg er wel voor). - ISBN: 978-90-06-77064-3

Vindplaats Antwerpen: TAAL 3.8.5 ikzo

"Ik zorg er wel voor" is een methode Zorg & Welzijn voor het vmbo (voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs). Het oefenen van praktische handelingen in realistische situaties staat centraal. Deze bundel gaat over sociale vaardigheden: hoe jezelf voorstellen, hoe samenwerken, hoe omgaan met informatie en communiceren.

Portfolio studiegebied personenzorg BSO / Fichet; Mollu. - Brussel:

Politeia, 2012. - 56 p.. - ISBN: 978-2-509-01299-9

Vindplaats Antwerpen: TAAL 3.8.5 port

Vindplaats Turnhout: TAAL 3.8.5 port

Dit portfolio kan gebruikt worden van bij het begin van het secundair onderwijs (B-stroom) tot het zevende jaar BSO binnen het studiegebied Personenzorg (van het eerste beroepsvoorbereidend leerjaar tot het zevende jaar Kinderzorg of het zevende jaar Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige). Het portfolio biedt de leerling steun tijdens zijn schoolloopbaan: het geeft zicht op eigen kunnen en interesses, verzamelt informatie over competenties en leert reflecteren.

WerkPortfolio EHBO / Schwank ; Leurink. - Diemen: Schwank & Van

Duijvenbode, 2017. - 27 gelamineerde bladen. - (Werkportfolio PRO). -

ISBN: 978-90-78118-92-3

Vindplaats Antwerpen: TAAL 3.8.5 werk

Werkportfolio is een Nederlandse competentiegerichte methode bedoeld voor leerlingen in het beroepsonderwijs. Met de methode EHBO leren leerlingen stap-voor-stap zelfstandig de basisvaardigheden voor EHBO. Ze leren onder andere wanneer en hoe ze de hulpdiensten moeten inschakelen. Ook leren ze hoe ze kunnen helpen bij bloedingen, brandwonden en bewusteloosheid. Verder leren ze hoe ze splinters en teken kunnen verwijderen en wat te doen bij versteking, verslikking en vergiftiging. Alle vaardigheden worden uitgelegd in eenvoudig te volgen stappen met korte teksten en kleurenfoto's. Veel leerlingen zijn visueel ingesteld. WerkPortfolio maakt daar gebruik van. Op iedere foto zijn alleen de voor die specifieke handeling benodigde materialen zichtbaar. Bovendien zijn de foto's zoveel mogelijk genomen vanuit het gezichtspunt van de leerling. Links blijft dus links en rechts blijft rechts. En bij iedere foto staat een korte tekst in het voor dyslectici goed leesbare lettertype Verdana.

Gezond leven: Werkboek gezond inburgeren Taalniveau A1 en A2 / Leeuwen, van; Vloeberghs.

- Utrecht: Pharos Expertisecentrum Gezondheidsverschillen, 2018. - 58 p.

Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.10 gezo ; URL

Vindplaats Turnhout: TAAL 4.10 gezo ; URL

"Dit boekje is voor mensen die nog maar kort in Nederland wonen. In dit boekje lees je over gezond leven. Je kunt dit boekje alleen lezen of met anderen in groep." Hoewel de publicatie voor een Nederlands context is bedoeld,

zijn er weinig aanpassingen nodig om het ook bij een Belgische context te gebruiken. Volgende thema's komen aan bod: - huisarts - doktersassistent - medicijnen en bijwerkingen - drogist - huisartsenpost - verwijsbrief - alarm: bel 112 - tandarts - gezicht - lichaam - ademen - eten - hart en bloedvaten - bewegen - water drinken - gezond eten - ongezonde vetten en suikers - stress - mijn hoofd zit vol - alcohol, wiet, drugs en sigaretten - zwanger - consultatiebureau - school - relaties - zorgverzekering Achterin het boek vind je instructies voor begeleiders en verwijzingen naar verdere informatie. Het boekje kan zowel in een onderwijssetting als individueel of door een hulpverlener gebruikt worden. Het bevat veel praktische woordenschat.

Gezondheid / Baalman; Minnema; Valk. - Utrecht: ncb, 2014. - 56 p.. - (Spreektaal; 2: 10). - ISBN: 978-90-5517-184-2

Vindplaats Turnhout: TAAL 4.4.3 spre

Spreektaal is materiaal voor een ieder die anderstaligen (van niveau A1 tot A2) wil ondersteunen bij het beter leren spreken van het Nederlands. Het is laagdrempelig en eenvoudig te gebruiken. Deze module gaat over gezondheid: op bezoek in het ziekenhuis, meer bewegen, gevallen, inentingen, ... Er werd een overzicht van woorden en standaardzinnen opgenomen, er werden taalriedels bij elk onderdeel uitgewerkt en het bevat een begeleidershandleiding.

Gezondheid / Baalman; Hamers. - Utrecht: Van Dale, 2020. - 44 p.. - (Spreektaal; 3: 9). - ISBN: 978-94-6077-584-0

Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.4.3 spre

Vindplaats Turnhout: TAAL 4.4.3 spre

Spreektaal is materiaal voor een ieder die anderstaligen (van niveau A2 tot B1) wil ondersteunen bij het beter leren spreken van het Nederlands. Het is laagdrempelig en eenvoudig te gebruiken. Deze module gaat over gezondheid: een gesprek met de huisarts over een doorverwijzing, vertellen dat je een probleem hebt, een gesprek met de tandarts.

Beterschap! Gezond leven en goed lezen: werkboek / Steutel. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2021. - 87 p.. - (Gezond bezig met taal: Makkelijk leesbare teksten over gezondheid Met oefeningen; 2). - ISBN: 978-90-8696-541-0

Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.5.3 gezo

Fit leven en bewegen, zorgen dat je geen besmettelijke ziekte krijgt, werken aan je weerstand en aan je verslavingen. De teksten in dit boek gaan over jouw gezondheid. Het zijn losse leesteksten met vragen en opdrachten. Zo kun je oefenen of je goed hebt begrepen wat er staat. Dit werkboek kan zelfstandig doorgenomen worden, maar kan ook klassikaal ingezet worden. Leesniveau A2/B1.

Nieuwe Start! Zorg en welzijn / Voskamp-Jagtenborg; Zijlmans; Merjenburg; Segers. - Utrecht: ncb, 2011. - docentenhandleiding (123 p.), cursistenboek (276 p.), 2 cd's. - ISBN: 978-90-5517-712-7. - ISBN: 978-90-5517-702-8. - ISBN: 978-90-5517-722-6

Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.8.2 nieuw

Functioneel opgezette communicatieve totaal methode voor beginnende leerders van de Nederlandse taal. Voorwaarde is dat cursisten moeten zijn gealfabetiseerd in het Latijnse schrift. Nieuwe Start! is een complete leergang voor anderstaligen, die begint met een algemeen deel, en daarna in verschillende delen en op verschillende niveaus opleidt tot het inburgeringsexamen. Per domein en per taalvaardigheidsniveau is er een docentenhandleiding en een cursusboek met cd's. Dit lesmateriaal is ontwikkeld voor het domein Werk-Welzijn en Zorg. Voor bijvoorbeeld crècheleidsters, kraamhulpverleners, bejaardenverzorgsters en andere beroepen in de zorg. In allerlei oefeningen worden docenten en cursisten gestimuleerd de vertaalslag te maken naar de eigen situatie. Voorbeelden van rapportages en verslagen die betrekking hebben op de specifieke beroepen dienen als oefenstof.

Nederlands en burgerschap voor zorg en welzijn : niveau 2 / Wiel, van de. - Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2009. - 91 p., cd-rom. - ISBN: 978-90-313-6152-6

Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.8.4 nede ;

Nederlands en burgerschap voor verpleging en verzorging helpt de studenten competent te worden in het beroep door taal en burgerschap te ontwikkelen. Er is gekozen voor een herkenbare structuur met vaste onderdelen. Door middel van taal kunnen studenten niet alleen hun betrokkenheid en respect naar cliënten tonen, maar bijvoorbeeld ook voor hun mening opkomen en deelnemen aan overleg. Met de bijgeleverde cd-rom kan de luistervaardigheid worden getraind.

Praktijkkarten. Zorg en Welzijn / Enden, van den. - Den Haag: Leerwerk Centrum, 2004. - veelv. gepag.. - (praktijkkarten)

Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.8.4 prak

Deze map bevat alle werkbladen van de cd-rom 'praktijkkarten zorg en welzijn'. Dat is ondersteunend lesmateriaal voor de inrichting van praktijklessen in een bepaalde vakrichting gebaseerd op het principe van voordoen en nadoen waardoor taalvaardigheid bij de start van een training niet noodzakelijk is.

Thuisbegeleider MZ : theorieboek niveau 4 / Baseler; Bouman; Muis; Verhoef. - Amersfoort: ThiemeMeulenhoff, 2018. - 450 p.. - (MBO Traject Welzijn). - ISBN: 978-90-06-62217-1
Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.8.4 thuis

Deze uitgave maakt deel uit van de serie Traject Welzijn, bestemd voor de opleidingen Pedagogisch werk, Maatschappelijke zorg en Sociaal werk. De opbouw is thematisch waardoor de serie breed inzetbaar is, ook in verkorte trajecten. De theorie in dit boek bevat alle basiskennis en achtergrondinformatie bij onderstaande werkprocessen die benodigd zijn voor het behalen van een diploma Thuisbegeleider Maatschappelijke zorg: - maakt samen met de cliënt het ondersteuningsplan - biedt psychosociale ondersteuning - ondersteunt de cliënt bij het voeren van de regie over zijn leven - stimuleert de cliënt het sociale netwerk te versterken - ondersteunt en begeleidt de cliënt bij opvoeding - voert coördinerende taken uit - begeleidt nieuwe collega's, stagiaires of vrijwilligers Het theorieboek bevat ook veel voorbeelden uit de beroepspraktijk. Bij het theorieboek horen een werkboek met verwerkingsopdrachten, toepassingsopdrachten en evaluatie-/reflectieopdrachten en een digitale omgeving met ondersteunend materiaal. De digitale omgeving is toegankelijk met een unieke code.

VoorBEELDig handelen: deel 1 Basiszorg / Siereveld; Stipdonk, Van; Wout, Van 't. - Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2009. - 123 p.. - ISBN: 978-90-313-6889-1
Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.8.4 voor

De serie Voorbeeldig handelen wil op een heldere manier inzicht geven in alle basis- en specifieke verpleegtechnische vaardigheden, die binnen de verschillende gezondheidszorgopleidingen worden aangeleerd. Met behulp van gedetailleerde fotos met korte instructies worden de handelingen stapsgewijs in beeld gebracht. Het deel Basiszorg bevat 28 hoofdstukken, variërend van handen wassen, bed opmaken tot patiënt helpen onder de douche. Het boekje biedt een hulpmiddel als voorbereiding op de praktijk. Het kan een leidraad zijn bij zowel het binnen- als buitenschools leren.

In het ziekenhuis. Pocket Colorcards for Adults / [s.n.]. - Oxon: Speechmark Publishing Ltd., 2006.
Vindplaats Antwerpen: TAAL 5.2 colo
Vindplaats Turnhout: TAAI 5.2 colo

Fotokaarten voor volwassenen. Onderwerpen: personeel, inrichting, gang van zaken in het ziekenhuis.

Lichaam, hygiëne, gezondheid : beeldplaten en kopieerbladen vocabular woordenschatplaatjes /

Lehnert; Busche-Brandt. - Schaffhausen: Schubi, 2010. - 86 p.. - (Vocabular woordenschatplaatjes). - ISBN: 978-3-86723-236-4
Vindplaats Antwerpen: TAAL 5.2 voca

Vocabular Woordenschatplaatjes zijn geschikt voor de taalstimulering op alle leeftijden, voor het verwerven van de woordenschat bij het onderwijs in vreemde talen, de orthopedagogie, taaltherapie en het werken met

volwassenen. Deze map bevat kopieerbladen en werkbladen om te oefenen, kleuren en uit te beelden en 5 gekleurde beeldplaten (bij de dokter - in de badkamer - mijn lichaam - mijn gezicht).

Hoe kan ik U helpen? Beeldwijzer thuiszorg / Dencheva. - Gent: Intercultureel Netwerk Gent, 2011. - 72 p.
Vindplaats Antwerpen: TAAL 7 beel
Vindplaats Turnhout: TAAL 7 beel

Beeldwijzer Thuiszorg is een beeldwoordenboek dat de communicatie tussen verzorgenden en zorgvragers ondersteunt. Het heeft tot doel om de communicatie omtrent verzorgingstaken te vergemakkelijken door pictogrammen en foto's te gebruiken. De meest courante begrippen en situaties rond thuiszorg komen aan bod. Het beeldmateriaal is verdeeld in vijf categorieën: persoonsverzorging, medisch, huishouden, administratie, eten en drinken. Het is een flexibel instrument dat gemakkelijk gepersonaliseerd kan worden.

Van Dale junior dokterswoordenboek : wat is de betekenis van medische woorden? / Everdingen, van; Eerenbeemt, van den; Klaassen. - Utrecht: Van Dale Lexicografie, 2010. - 512 p.. - ISBN: 978-90-6648-087-2
Vindplaats Antwerpen: TAAL 7 dokt

kinderen.

Als je bij de dokter, de tandarts of in het ziekenhuis komt, hoor je vaak allerlei moeilijke woorden. In dit boek staat de uitleg van veel van die woorden. Het is ook een hulpmiddel voor iedere ouder en arts die niet altijd weet hoe je een moeilijke medische term makkelijk en duidelijk moet uitleggen aan

Introductie intercultureel vakmanschap voor sociaal professionals (KIS) / [s.n.]. - Utrecht: Movisie Academie, 2018. - e-cursus online
Vindplaats Antwerpen: URL
Vindplaats Turnhout: URL

Na deze online training heb je de basis van cultureel vakmanschap onder de knie. De cursus bestaat uit drie delen. Eerst onderzoek je je eigen diversiteit en hoe jouw achtergrond invloed heeft op het werk dat je doet. Daarna oefen je gesprekken in een aantal concrete situaties. Tot slot reflecteer je op je inzichten en breng je in kaart wat je eventueel nog wil leren. Om toegang te krijgen tot deze cursus moet je aanmelden.

Mammarosa : informatie over borstkanker voor anderstalige en laaggeletterde vrouwen in Nederland / Stichting Mammarosa. - [S.l.]: Stichting Mammarosa, [s.a.].
Vindplaats Antwerpen: URL

De website Mammarosa geeft informatie over borstkanker in 12 talen, geschreven en ook gesproken. Mammarosa organiseert ook voorlichtingen en lotgenotencontact voor patiënten.

De website geeft ook informatie over palliatieve en terminale zorg.

NL@City: NL voor loketbedienden, NL voor rij-instructeurs, NL voor ziekenhuispersoneel / Huis van het Nederlands Brussel. - Brussel: Huis van het Nederlands Brussel, 2018.

Vindplaats Antwerpen: URL

Vindplaats Turnhout: URL

Het Brusselse Huis van het Nederlands ontwikkelde een reeks leerwebsites: voor ziekenhuispersoneel, voor loketbedienden en voor rij-instructeurs. Vandaag staan ze allemaal gebundeld op nlatcity.brussels. Inloggen en oefenen!

Voorlichtingsmateriaal BeoordelingsInstrument (VBI): Handleiding voor het beoordelen van de begrijpelijkheid en toepasbaarheid van printbaar en audiovisueel gezondheidsvoorlichtingsmateriaal voor de patiënt /

Bommel, van; Leeuwen, van. - [S.l.]: Pharos, 2018. - 34 p.

Vindplaats Antwerpen: URL

Vindplaats Turnhout: URL

Het Voorlichtingsmateriaal beoordelingsinstrument (VBI) is een handleiding voor iedereen die zijn gezondheidsvoorlichtingsmaterialen wil beoordelen op begrijpelijkheid en toepasbaarheid voor de patiënt. Je kunt het VBI gebruiken om bestaand voorlichtingsmateriaal te beoordelen, zowel printbaar als audiovisueel materiaal. Zo helpt het VBI je om te bepalen welke van de beschikbare voorlichtingsmaterialen eenvoudig te begrijpen en goed toepasbaar zijn door je patiënten/cliënten. Het VBI is bedoeld voor professionals, zoals zorgverleners, medewerkers van een GGD, gemeenteambtenaren, medisch bibliothecarissen en anderen die materialen van hoge kwaliteit leveren aan patiënten of consumenten. De principes van duidelijke communicatie die in de publicatie aan bod komen zijn ook overdraagbaar naar andere sectoren, bv. het onderwijs.

Zanzu : mijn lichaam in woord en beeld / Sensoa. - [S.l.]: -, [s.a.].

Vindplaats Antwerpen: URL

Website over seksuele gezondheid voor mensen die geen of moeilijk Nederlands kunnen. Door middel van iconen en beeldmateriaal kunnen ze de site makkelijk gebruiken. De uitleg is in 13 talen, zowel geschreven als gesproken. De informatie is ingedeeld in volgende thema's: lichaam; gezinsplanning en zwangerschap; infecties; seksualiteit; relaties en gevoelens en rechten en wet. Bevat ook een woordenboek en uitleg voor professionals over hoe je de site kan gebruiken. Zanzu is gemaakt door Sensoa, het Vlaams Expertisecentrum voor Seksuele Gezondheid in samenwerking met BZgA, het Duits Federaal Agentschap voor Gezondheids promotie.

Zelfredzaamheid-Matrix / [s.n.]. - Amsterdam: GGD, [s.a.].

Vindplaats Antwerpen: URL

De Zelfredzaamheid-Matrix (ZRM) is een instrument waarmee behandelaars, beleidsmakers en onderzoekers in de gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en gerelateerde werkvelden, de mate van zelfredzaamheid van hun cliënten eenvoudig en volledig kunnen beoordelen. De ZRM, de ZRM Jongeren, de ZRM Huishoudens en bijbehorende handleidingen kunnen gedownload worden na registratie. Via de website kunnen ook digitale producten aangekocht worden: de ZRM digitaal, de webapplicatie Mijn ZRM waarmee volwassen cliënten zelf hun mate van zelfredzaamheid

kunnen metende en de ZOOM-Database voor het monitoren van zelfredzaamheid van kwetsbare populaties in Nederland en hun ontwikkeling.

Ziedet?

Ziedet? : E-learningplatform culturele diversiteit in de zorg- en welzijnssector / [s.n.]. - Brussel: Vivo, 2020. - veelv. gepag. Vindplaats Antwerpen: URL

Het laagdrempelige leertraject Ziedet? biedt hulpverleners en hun opleiders praktische en didactisch onderbouwde lesmaterialen met

cultuursensitieve zorg als thema. Via online modules leren cursisten kijken door verschillende brillen en werken ze aan dialoogvaardigheden die ze nodig hebben bij een cultuursensitieve hulpverlening. De Ziedet-materialen worden best benut in een blended leertraject. Daarbij volgt de cursist een module online, thuis (flipped classroom) of in de klas, en bouwt de opleider de module tijdens een contactmoment op een interactieve manier verder uit. Inspiratie hiertoe en ondersteunende tips vindt de opleider in een bijhorende leerwijzer. Het leertraject bevat volgende modules: - Het is weer gezegd! - Omgaan met discriminerende en racistische uitspraken - Het is snel gebeurd! - Omgaan met discriminerend en racistisch handelen - Het zit niet juist ... - Omgaan met een niet-oké gevoel - Het geraakt niet gezegd ... - Omgaan met taaldrempels - Het is vlug gedacht! - Omgaan met overtuigingen en gewoontes - Het einde is het einde niet - Omgaan met ethische kwesties bij levenseinde

Vrouwelijke genitale verminking, ontrafeld en ontkracht [educatief spel] / [s.n.]. - Brussel: GAMS België, 2015. - gebruiksaanwijzing; factsheet VGV; bijlage 1 wereldkaart; fiches voor visuele ondersteuning; 1 spelbord; 25 vragenkaarten; dobbelsteen, 5 magneetpionnen, uitwissbare stift in stoffen zakje; 3 haken en 1 rekker Vindplaats Antwerpen: WBE 2.1 vrou

Dit educatief spel wil deelnemers vertrouwd maken met het thema vrouwelijke genitale verminking. Daarnaast wil het spel het verband leggen met andere vormen van gendergebonden geweld, en laten stilstaan bij bepaalde discriminerende factoren die aanwezig zijn in het dagelijks leven. Het is de bedoeling dat de deelnemers geweld en discriminatie gaan loskoppelen van cultuur en de fenomenen herkennen over de grenzen heen. Ook de link met mensenrechten wordt gemaakt. Het spel wordt in groepjes gespeeld. De spelers gaan zelf op zoek naar antwoorden op allerhande vragen omtrent VGV. Naast meerkeuze- en theoretische vragen zijn er ook stellingen en een rollenspel. De doelgroep van het spel zijn jongeren vanaf 15 jaar. Het is zeker ook interessant voor opleidingen verpleegkunde, leerlingenbegeleiders en CLB-medewerkers.

Omgaan met diversiteit voor MZ / Urbach, Liesbeth. - ROC Mondriaan. - Meppel : Edu'Actief [Uitgegeven door/bij], 2011. - 36 p. - (Factor-E. - -; vol.) - ISBN-13 978-90-372-0682-1
Vindplaats Antwerpen: WBE 5.3.1 fact

Deze cursus kan worden gebruikt voor de opleidingen: medewerker maatschappelijke zorg; persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg; persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen. Als medewerker maatschappelijke zorg bij een instelling voor personen met een verstandelijke beperking heb je te maken met cliënten met verschillende culturele achtergronden. Aan de hand van dit werkboek verdiepen de cursisten zich in wat diversiteit is en hoe je om kunt gaan met diversiteit in de beroepspraktijk. Ze staan stil bij de eigen waarden en normen en die van de collega's en cliënten. Ook het thema huiselijk geweld komt aan bod.

Ik leef gezond / Berg, van den. - Amsterdam: Uitgeverij Eenvoudig Communiceren, 2015. - 31 p.. - (Mijn leven : zelf denken, zelf doen). - (Mijn leven : zelf denken, zelf doen : een serie boeken over zelfredzaamheid; 2015: 4). - (Ik leef gezond; 2015: 4). - ISBN: 978-90-8696-239-6. - ISBN: 936750532
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.3.2 ikle
Vindplaats Turnhout: WEL 3.3.2 ikle

Dit boek maakt deel uit van de serie 'Mijn leven, zelf denken, zelf doen', een serie boeken over zelfredzaamheid geschreven in makkelijke taal. De serie biedt jongeren handvatten voor het dagelijks leven en is zo een opstap naar zelfstandigheid. In dit boek vertelt Lisa hoe ze probeert gezonder te leven: over ziek zijn en bacteriën, over je conditie, eten en drinken, gezonde buitenlucht, gevoelens, medicijnen, ... Voor lesgevers is er ook docentenmateriaal beschikbaar bij uitgeverij eenvoudig communiceren.

De Bovenkamer : een educatief spel over dementie / Socialistische Mutualiteiten Bond Moyson. - Leuven: C.I.S., [s.a.]. - speluitleg; speelbord; 20 voorwerpkaarten; 80 vragenkaarten (paars); 60 vragenkaarten (rood); 10 discussiekaarten; 10 opdrachtkaarten; 4 pionnen; 2 dobbelstenen; 10 hindernisfiches; 4 geheugensteunkaarten met spelregels
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.3.3 bove

De Bovenkamer is bedoeld om spelenderwijs inzicht verwerven in de leefwereld van personen met dementie. De spelers kruipen in de huid van een personage met dementie. In het rusthuis waar ze verblijven gaan ze op zoek naar 3 verloren voorwerpen. Tijdens hun zoektocht beantwoorden ze dementiegerelateerde vragen en voeren ze opdrachten uit. Het spel bevat een set "gewone" vraag- en opdrachtkaarten (paars) en een moeilijke variant (rood).

Open kaart : gezond van geest ;-) / Vanderhoydonk; Baby in Red. - Sint-Truiden: Asster vzw, 2016. - handleiding, 4 spelersfiches, 106 speelkaarten
Vindplaats Antwerpen: WEL 3.3.3 open

Dit kaartspel voor spelers vanaf 18 jaar laat nadenken over over de thema's 'geestelijke gezondheid' en 'met zorg omgaan met jezelf'. Het raakt heel wat onderwerpen aan die binnen geestelijke gezondheidszorg leven, zoals dementie, alcohol, drugs, verstandelijke beperking, psychose, hechting,

familiewerking, ... Ook onderwerpen die ons als mens persoonlijk raken, zoals gezond eten en bewegen, seksualiteit, vriendschap, troost, geloof, natuur, gezelligheid, orde, zelfinzicht, enz. komen aan bod. De thema's in het spel zijn onderverdeeld in 4 categorieën: praat 1 minuut over, doe-vragen, meerkeuzevragen en waar of niet waar vragen. De vragen zijn zodanig opgesteld dat ze antwoord bieden op taboes en onwetendheden rond lichamelijk, geestelijk en sociaal welbevinden. Ook het antwoord op deze vragen en eventuele verdere kadering zijn opgenomen op de kaarten. Op iedere kaart staat ook een weetje. Het spel wordt gespeeld met 3 (groepen) spelers die alles in het werk moeten stellen om de eenzaamheid van hun personage te doorbreken door een zo groot mogelijk sociaal netwerk rond hun personage uit te bouwen.

Inspiratielijst Lage gezondheidsvaardigheden

Heerlijk helder in de zorg : laagdrempelige inclusieve communicatie in de zorgsector / Hasaert. - Mechelen: Thomas More, [s.a.].. - ISBN: 978-90-9029837-5. - ISBN: 1113702172

Vindplaats Antwerpen: ge 09 heer | Vindplaats Turnhout: ge 09 heer

De toolkit **Heerlijk helder in de zorg** is het eindresultaat van het "Aan de Monitor"-onderzoek over gezondheidsvaardigheden en laagdrempelige zorgcommunicatie in Vlaanderen. Om optimaal van gezondheidszorg te kunnen genieten moet men gezondheidsinformatie kunnen vinden, deze voldoende begrijpen en vervolgens kunnen toepassen op de eigen situatie. Dit noemt men health literacy oftewel gezondheidsvaardigheden. Dat is niet voor iedereen evident. Een patiënt kan pas actief participeren in het zorgproces (patient empowerment en self management) als de zorg- en gezondheidscommunicatie op hem is afgestemd en vanuit zijn noden is georganiseerd. De 7 boekjes uit deze toolkit bieden antwoord op volgende vragen: - Hoe herken je als zorgprofessional lage gezondheidsvaardigheden? - Hoe laagdrempelig is het baliegesprek, het telefonisch contact en het zorggesprek? - Hoe makkelijk vindt een patiënt zijn weg in uw zorgomgeving? - Hoe toegankelijk zijn de gedrukte informatiematerialen? - Wat zijn de adviezen om mondelinge en schriftelijke zorgcommunicatie toegankelijker te maken? - Welke laagdrempelige alternatieven zijn er voor het medisch jargon? - Hoe sensibiliseert u zorgmedewerkers over de problematiek van lage gezondheidsvaardigheden? - Hoe creëert u draagvlak voor een verbetertraject? - Hoe pakt u zo'n verbetertraject praktisch aan? De toolkit bevat herkenningsschijfers, gidsen, checklists en toegankelijkheidsmeters die ziekenhuizen en andere zorgomgevingen op weg kunnen helpen.

Gezondheidsvaardigheden : niet voor iedereen vanzelfsprekend : kennissynthese / Rademakers. - Utrecht: Nivel, 2014. - 40 p.. - ISBN: 978-94-6122-265-7

Vindplaats Antwerpen: ge 09 gezo

<https://www.nivel.nl/sites/default/files/bestanden/Kennissynthese-Gezondheidsvaardigheden-2014.pdf>

De huidige tendens in de zorg is er een van eigen regie en participatie van de patiënt. Van alle Nederlanders, ziek of gezond, wordt steeds meer participatie en zelfmanagement in de gezondheidszorg verwacht. Het Nivel deed onderzoek naar de gezondheidsvaardigheden van burgers om deze actievere rol op zich te nemen. De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat lage gezondheidsvaardigheden een negatieve invloed hebben op gezondheidsuitkomsten. Tegelijk is geconstateerd dat mensen, tot op zekere hoogte, gezondheidsvaardigheden kunnen leren en ontwikkelen en dat ook zorgaanbieders en instellingen kunnen leren om beter met mensen met lage gezondheidsvaardigheden te communiceren. Het rapport sluit af met aanbevelingen.

Stappenplan aanpak laaggeletterdheid bij ouders / [s.n.]. - Den Haag: Stichting Lezen & Schrijven, 2018. - 19 p.

Vindplaats Antwerpen: dg 6 stap ; URL | Vindplaats Turnhout: URL

Als ouders een laag taalniveau hebben, kan dat grote invloed hebben op de taalontwikkeling van kinderen. Dit stappenplan voor professionals laat zien wat je kan doen wanneer je merkt dat een ouder laaggeletterd is, hoe je voor bewustwording kan zorgen rond dit thema in je organisatie of school, hoe je laaggeletterde ouders kan signaleren en hoe je je communicatie kan aanpassen.

[download](#)

Toolkit laaggeletterdheid : toolkit voor omgang met laaggeletterden in de huisartsenpraktijk / [s.n.]. - Utrecht: LHV, 2011. - brochure (32 p.), dvd-rom

Vindplaats Antwerpen: ge 09 tool ;

Laaggeletterdheid zorgt ervoor dat patiënten de inhoud van geschreven informatie in de huisartsenpraktijk niet goed tot zich kunnen nemen. De Toolkit Laaggeletterdheid biedt huisartsenpraktijken een checklist om laaggeletterdheid te herkennen. Ook bevat het een checklist die handvatten geeft in de communicatie met patiënten die minder goed kunnen lezen. Op deze manier kunnen huisartsen, doktersassistenten en praktijkondersteuners laaggeletterde patiënten de extra ondersteuning bieden die zij nodig hebben. Op de bijhorende DVD-rom staat een korte tekenfilm over de oorzaken en gevolgen van laaggeletterdheid, en een module e-learning die werknemers in de gezondheidszorg laaggeletterdheid leert herkennen en bespreekbaar maken.

<https://goo.gl/g4KN7Z>

tijd voor geletterdheid: elke ouder mee / week van de geletterdheid. - Brussel: Week van de geletterdheid, 2019. - veelv.gpag.

Vindplaats Antwerpen: dg 6 tijd | Vindplaats Turnhout: dg 6 tijd

Hoe ga je als schoolteam om met laaggeletterde ouders? Wat kan je doen om hen te ondersteunen? Hoe zorg je dat acties gedragen zijn door het hele team? Het spel Tijd voor geletterdheid zet jouw team op weg: Bewustwording creëren rond laaggeletterdheid helpt jouw school om deze problematiek aan te pakken. Je denkt samen na over het beleid rond geletterdheid. Je bedenkt concrete acties om dit vorm te geven. Doelgroep: directieleden, secretariaatsmedewerkers, zorgcoördinatoren, preventieverantwoordelijken, leerlingenbegeleiders of CLB-medewerkers en leerkrachten van de verschillende graden, leden van de ouderraad. Inhoud van het pakket: handleiding, toolkit, spelbord en kaartjes.

Zorg voor laaggeletterden, migranten en sociaal kwetsbaren in de huisartsenpraktijk: Praktische tips en inspirerende voorbeelden /

Muijsenbergh, van den; Oosterberg. - Utrecht: Pharos, 2017. - 412 p.. - ISBN: 978-90-5793-265-6

Vindplaats Antwerpen: ge 09 zorg

Migranten, vluchtelingen, mensen die niet goed kunnen lezen en schrijven, sociaal kwetsbare jongeren of slachtoffers van geweld hebben vaak extra of een andere huisartsenzorg nodig. Het eerste doel van dit boek is om kennis bijeen te brengen die relevant is voor de directe patientenzorg: hoe kunt u uw communicatie met laaggeletterden verbeteren, naar wie kunt u de mantelzorgers van een dementerende migrant verwijzen, waar vindt u eenvoudig voorlichtingsmateriaal, hoe praat u over geweldservaringen, hoe kunt u goed samenwerken met de gemeente, welke effectieve leefstijlinterventies zijn er voor laagopgeleide mensen, of hoe past u de medicatie aan tijdens de ramadan?

Gezondheid / Baalman; Olijhoek; Voort, van der. - Utrecht: ncb, 2013. - 45 p.. - (Spreektaal; 1: 11). - ISBN: 978-90-5517-153-8

Vindplaats Antwerpen: TAAL 4.4.3 spre | Vindplaats Turnhout: TAAL 4.4.3 spre

Spreektaal is materiaal voor een ieder die anderstaligen (van niveau 0 tot A1+) wil ondersteunen bij het beter leren spreken van het Nederlands. Het is laagdrempelig en eenvoudig te gebruiken. Deze module gaat over gezondheid: ziek zijn, de huisarts, de apotheek, gezond bewegen.

De eerste hapjes van baby Adam / Pharos. - Utrecht: Pharos, 2018. - 11 p., ill.

Vindplaats Antwerpen: pa 8.1.1 eers | Vindplaats Turnhout: pa 8.1.1 eers

Dit beeldverhaal over gezonde voeding kunnen deskundigen in de gezinsbegeleiding, opvoedingsondersteuning en vroedkunde gebruiken in hun contact met laaggeletterde ouders met jonge kinderen. Adam is een baby van 4 maanden en krijgt zijn eerste oefenhapjes. Je kan dit beeldverhaal gratis downloaden op de website van Pharos

SOMS ZIJN ER PROBLEMEN IN JE FAMILIE

Met wie kan je praten?

Soms zijn er problemen in je familie : met wie kan je praten? / Nobel; Zwerver. - Utrecht: Pharos, 2017. - 21 p.
Vindplaats Antwerpen: pa 8.1.1 soms

Voor ouders met een niet-westerse achtergrond of beperkte gezondheidsvaardigheden die problemen in hun gezin hebben, blijkt de bestaande informatie niet altijd even goed vindbaar en te begrijpen. Ook schrikken ouders soms terug voor de inzet van jeugdzorg omdat ze bang zijn om de zeggenschap over hun kinderen kwijt te raken. Dit beeldverhaal met informatie in eenvoudige taal ondersteunt gezinnen met problemen bij het vinden van de weg naar hulp in de wijk. Het geanimeerde beeldverhaal is ook te vinden op YouTube.

OEFENKANS

Nederlands voor en door ouders

Oefenkans: Nederlands voor en door ouders / GO! ouders. - [S.I.]: Go! Ouders, 2018. - veelv.gepag.
Vindplaats Antwerpen: pa 8.2.1 oefe

Wil je ouderwerking graag inzetten op meer ouderbetrokkenheid? Wil je beter communiceren met anderstalige ouders? Dan is de map OEFENKANS Nederlands voor en door ouders iets voor jou. De map bevat 26 methodieken met bijhorend materiaal die door ouders en scholen kan ingezet worden tijdens verschillende activiteiten met alle ouders. Het is een reeks praktische handvaten voor ouderwerkingen en scholen om oefenkansen Nederlands op school te realiseren. Met bijzondere aandacht voor laaggeletterde en/of anderstalige ouders. Dankzij 11 pilootscholen werd het instrument uitgebreid getest en bijgestuurd waar nodig. Nu kunnen alle scholen en ouderwerkingen in Vlaanderen ermee aan de slag. De map is een gezamenlijke realisatie van de 3 ouderkoepels GO! ouders, KOOGO en VCOV met de steun van het Agentschap Integratie en Inburgering. Je kan ze gratis aanvragen via iris.van.schoorisse@g-o.be of een interactieve online versie downloaden via de link hier beneden.

Gezondheidszorg in België / OCMW Antwerpen. - Antwerpen: OCMW Antwerpen, 2011. - 40 [+6] p.

Vindplaats Antwerpen: pa 8.6.1 gezo | Vindplaats Turnhout: TAAL 4.8.4 gezo

OCMW Antwerpen ontwikkelde deze map met fiches over het systeem van gezondheidszorg in België. Deze fiches in eenvoudige taal en met veel foto's helpen begeleiders, hulpverleners of maatschappelijk werkers om de soms moeilijke termen uit te leggen aan specifieke doelgroepen. De nadruk wordt gelegd op het gebruik van de huisdokter en de voorzieningen daarrond (in België). De informatie over de huisdokter is ook gebundeld in een folder. De folder is vertaald in zestien verschillende talen.

Begrijp je lichaam : eenvoudige afbeeldingen en teksten over het menselijk lichaam en veelvoorkomende gezondheidsproblemen voor laaggeletterde patiënten / Pharos. - Utrecht: CBO, 2012.

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.1 begr

Begrijp je Lichaam is een voorlichtingsmap met eenvoudige afbeeldingen en teksten over het menselijk lichaam en veel voorkomende ziektebeelden. De afbeeldingen ondersteunen de voorlichting en uitleg aan patiënten die onvoldoende kunnen lezen en schrijven en beperkt gezondheidsvaardig zijn. De webversie van de map kan eenvoudig ingezet worden tijdens het spreekuur.

Woordenlijst diabetes : ondersteuning bij eenvoudig communiceren met uw patiënt / Bakx; Elderenbosch. - Utrecht: CBO, 2013.

Vindplaats Antwerpen: pa 8.9.3 woor

Soms ontkom je er niet aan als zorgverlener om een (moeilijke) medische term te gebruiken tijdens de voorlichting over diabetes. Om er voor te zorgen dat een laaggeletterde patiënt de informatie toch begrijpt, is het belangrijk de uitleg kort en eenvoudig te houden. Deze woordenlijst is daarbij een hulp. Hij geeft voor meer dan 100 begrippen die verband houden met diabetes een eenvoudige uitleg. De begrippen zijn ingedeeld in zeven categorieën: Zorgverleners/ Wat is diabetes?/ Oorzaken/ Gevolgen/ Symptomen/ Medicatie/ Leefstijl/ Vakantie/ Voeding.

Lichaam, hygiene, gezondheid : vocabular woordenschatplaatjes /

Lehnert; Busche-Brandt. - Schaffhausen: Schubi, 2010. - 88 kaartjes + 39 p. (handleiding). - (Vocabular woordenschatplaatjes; 140 16)

Vindplaats Antwerpen: TAAL 5.2 voca

Vocabular Woordenschatplaatjes zijn geschikt voor de taalstimulering op alle leeftijden, voor het verwerven van de woordenschat bij het onderwijs in vreemde talen, de orthopedagogie, taaltherapie en het werken met volwassenen. Deze doos bevat afbeeldingen in kleur van lichaamsdelen, dingen voor lichaamsverzorging en op het gebied van gezondheid en dingen voor medische zorg en ziektes.

Begrijpelijk communiceren / [s.n.]. - Utrecht: Pharos, 2014. - 7 filmpjes (totaal 14 min.)

Vindplaats Antwerpen: URL

Pharos heeft 11 korte filmpjes ontwikkeld rond begrijpelijk communiceren met laaggeletterden. Volgende onderwerpen komen aan bod: Welke mensen hebben moeite met communicatie in de zorg? Wat is laaggeletterdheid? Wat zijn gezondheidsvaardigheden? Jip en Janneke taal? Is mijn boodschap goed overgekomen? (over de teach back methode) en Effectiever communiceren door de zorgverlener.

Inburgering op maat van laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen : draaiboek / Vervaet; Geens. - Gent: VBJK, 2016. - 122 p.
Vindplaats Antwerpen: URL ; bl 6 inbu |Vindplaats Turnhout: URL

Dit draaiboek bundelt de ervaringen van het Lerend Netwerk proeftuinen Inburgering op maat van laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen. Het werd samengesteld door de begeleiders van het Lerend netwerk, georganiseerd door het VBJK (Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen). Eerst wordt het project geschetst en besproken waarom er nood is aan een geïntegreerd aanbod voor vrouwen met jonge kinderen. Vervolgens wordt uitgelegd hoe de proeftuinen georganiseerd werden wordt dieper ingegaan op de verschillende uitdagingen waarmee de organisatoren te kampen hadden. In het laatste hoofdstuk worden lessen voor de toekomst getrokken.

Mammarosa : informatie over borstkanker voor anderstalige en laaggeletterde vrouwen in Nederland / Stichting Mammarosa. - [S.l.]: Stichting Mammarosa, [s.a.].
Vindplaats Antwerpen: URL

De [website Mammarosa](#) geeft informatie over borstkanker in 12 talen, geschreven en ook gesproken. Mammarosa organiseert ook voorlichtingen en lotgenotencontact voor patiënten. De website geeft ook informatie over palliatieve en terminale zorg.

Inspiratielijst zorg, taal, stage

Via Werkboek A2 Zorg & Welzijn. Competentiegerichte methode Nederlands voor alle niveaus van het mbo / De Beer, Elouise; Wynia, Rieke; Kruger, Hans ; et al.. - Amersfoort: Deviant, 2008. - 328 p.. - (VIA). - ISBN: 978-90-76944-65-4: 17,50 euro

Doelgroep: 11-12 jaar 13-14 jaar 15-16 jaar 17-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: kofferproject

De werkboeken van VIA vormen de kern van de methode. Vanuit de werkboeken wordt verwezen naar het handboek, niet andersom. De werkboeken zijn gedifferentieerd naar sector en naar CEF-niveau. In elk werkboek worden kerntaken en werkprocessen behandeld die in beroepssituaties van de sector van belang zijn. Dit gebeurt via praktijkgerichte opdrachten en deelopdrachten ('taalgereedschap'). Elk werkboek kent vier zelfstandige delen, de beroepsthema's. In dit deel zijn dat: Leren, plannen , loopbaan; Materialen en middelen, kennismaking; Wennen aan werk, omgangsvormen en beroepshouding; Instructies en procedures. Binnen het thema wordt tevens geïntegreerd aandacht besteed aan het onderdeel burgerschap.

Via Werkboek B1 Zorg. Competentiegerichte methode Nederlands voor alle niveaus van het mbo / De Beer, Elouise; Wynia, Rieke; Kruger, Hans ; et al.. - Amersfoort: Deviant, 2008. - 288 p.. - (VIA). - ISBN: 978-90-76944-67-8: 17,50 euro

Doelgroep: 11-12 jaar 13-14 jaar 15-16 jaar 17-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: kofferproject

De werkboeken van VIA vormen de kern van de methode. Vanuit de werkboeken wordt verwezen naar het handboek, niet andersom. De werkboeken zijn gedifferentieerd naar sector en naar CEF-niveau. In elk werkboek worden kerntaken en werkprocessen behandeld die in beroepssituaties van de sector van belang zijn. Dit gebeurt via praktijkgerichte opdrachten en deelopdrachten ('taalgereedschap'). Elk werkboek kent vier zelfstandige delen, de beroepsthema's. In dit deel zijn dat: Persoonlijke ontwikkeling; Samenwerken; Stage; Klantgericht handelen. Binnen het thema wordt tevens geïntegreerd aandacht besteed aan het onderdeel burgerschap.

Via Werkboek B2 Zorg & Welzijn. Competentiegerichte methode Nederlands voor het mbo / de Heer, Mirjam; Wynia, Rieke; Kruger, Hans ; et al.. - Amersfoort: Deviant, 2008. - 240 p.. - (VIA). - ISBN: 978-90-76944-97-5: 17,50 euro

Doelgroep: 11-12 jaar 13-14 jaar 15-16 jaar 17-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: kofferproject

De werkboeken van VIA vormen de kern van de methode. Vanuit de werkboeken wordt verwezen naar het handboek, niet andersom. De werkboeken zijn gedifferentieerd naar sector en naar CEF-niveau. In elk werkboek worden kerntaken en werkprocessen behandeld die in beroepssituaties van de sector van belang zijn. Dit gebeurt via praktijkgerichte opdrachten en deelopdrachten ('taalgereedschap'). De B-2 werkboeken bestaan uit drie delen: projecten, cursorisch deel en verrijksdeel. Binnen het taalprofiel van een sector worden vijftien projecten aangeboden waarbinnen alle taalvaardigheden geïntegreerd aan de orde komen. Het cursorisch deel bestaat uit losse opdrachten om de taalvaardigheden lezen en schrijven op een hoger niveau te brengen. In het verrijksdeel wordt aandacht besteed aan de onderwerpen stijlvormen en stijlproblemen.

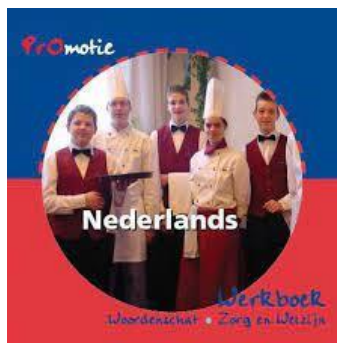
Hoe kan ik U helpen? Beeldwijzer thuiszorg / Dencheva, Elka. - Gent: Intercultureel Netwerk Gent, 2011. - 72 p.
Vindplaats Antwerpen: lg 1 beel

Beeldwijzer Thuiszorg is een beeldwoordenboek dat de communicatie tussen verzorgenden en zorgvragers ondersteunt. Het heeft tot doel om de communicatie omtrent verzorgingstaken te vergemakkelijken door pictogrammen en foto's te gebruiken. De meest courante begrippen en situaties rond thuiszorg komen aan bod. Het beeldmateriaal is verdeeld in vijf categorieën: persoonsverzorging, medisch, huishouden, administratie, eten en drinken. Het is een flexibel instrument dat gemakkelijk gepersonaliseerd kan worden.

Verpleegkundig woordenboek : Nederlands-Frans : Frans-Nederlands / [s.n.]. - Maarssen: Elsevier gezondheidszorg, 2004. - 206 p.. - ISBN: 90-352-2686-0: 36,50 EUR
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: lg 1 verp

Het Verpleegkundig Woordenboek Nederlands-Frans/Frans-Nederlands bevat ruim 8000 woorden, met name op het vakgebied van de verpleging, maar ook op het gebied van andere disciplines relevant voor verpleegkundigen: (woorden met betrekking tot de geneeskunde, medische biologie, anatomie, psychologie en sociologie.) Met behulp van bijgevoegde cd-rom kan het woordenboek ook via de computer geraadpleegd worden.

PrOmotie. Nederlands. Werkboek Woordenschat Zorg en Welzijn / Peelen, Ria. - Meppel: Edu'Actief, 2002. - 80 p.. - ISBN: 90-6053-251-1: 12,31 euro
Doelgroep: Volwassenen 11-12 jaar 13-14 jaar 15-16 jaar 17-18 jaar
Vindplaats Antwerpen: or 4.3.1 prom ; pa 3.1 prom ;

Er zijn zes werkboeken en het Beeldwoordenboek: Dienstverlening, Houtbewerking, Plant en dier, Techniek, Zorg en Welzijn en Basis. Het materiaal van de werkboeken is zo opgezet dat u het binnen het vak Nederlands kunt gebruiken. U kunt deze boeken echter ook binnen de praktische vakken gebruiken (Praktijk & Loopbaan). Ieder boekje bestaat uit acht hoofdstukken (Werkboek Houtbewerking heeft er zeven). Per hoofdstuk worden veertien tot zestien woorden aangeboden. Deze woorden zijn verdeeld in twee niveaus. Op niveau 1 zijn woorden gekozen van algemene aard die iedere leerling nodig heeft en waarvan verwacht wordt dat ze niet zo moeilijk zijn. Op niveau 2 zijn woorden gekozen die iets minder vaak voorkomen of iets moeilijker zijn. In het beeldwoordenboek komen de woorden stuk voor stuk terug (exclusief Basis).

PiT. Vmbo Zorg & Welzijn. Leerlingenmap leerjaar 3 / Lecluse-Dielen, Marjel ; et al.. - Meppel: Edu'Actief, 2005., bevat: cd-rom, startprojectboek, projectboek 1 'Werken in een school', projectboek 2 'Werken bij ouderen', projectboek 3 'Werken in de facilitaire dienst', projectboek 4 'Werken bij lichamelijk beperkte zorg. - ISBN: 978-90-6053-450-2: 46,20 euro
Doelgroep: 13-14 jaar 15-16 jaar
URL: <http://www.pittig.org/>
Vindplaats Antwerpen: or 4.3.9 pit

PiT is voor leerlingen van klas 3 en 4 van het vmbo die binnen de sector Zorg & Welzijn werken met de werkplekkenstructuur. PiT gaat uit van de praktijk: de leerling wordt met behulp van opdrachten aangezet tot praktisch werken in werkpleksimulaties (WPS). De map voor leerjaar 3 bevat een startprojectboek. Dit boek is bedoeld om de leerlingen

op een actieve manier te laten kennismaken met de WPS-omgeving, de regels en afspraken die gelden en het werken in groepen. Daarnaast maken de leerlingen kennis met de sector Zorg & en Welzijn. Over het algemeen wordt er in het WPS-lokaal gewerkt met zes groepen leerlingen. De groepen rouleren dus elke leerling gebruikt zes projectboeken. De map voor leerjaar 3 bevat zeven projectboeken: Werken in een school; Werken bij ouderen; Werken in de facilitaire dienst; Werken bij lichamelijk beperkte zorgvragers; Werken in een verpleeghuis; Werken in een kindercentrum; Werken in een buurthuis. De opbouw van een projectboek is als volgt: Start, Actie en Reactie. De Start bestaat steeds uit een oriëntatie op een werkveldgroep. Hierbij wordt een korte film aangeboden. Zo krijgt de leerling een beeld van de verschillende werkvelden die horen bij de werkveldgroep. Bij de film horen vragen en opdrachten. Het Actiedeel bestaat uit verschillende casuïstieken. Deze bevatten gebeurtenissen die zich afspelen in het werkveld. De casuïstieken worden gevolgd door praktische opdrachten (de Acties). Het Reactiedeel bestaat uit reflectievragen die ingaan op bijvoorbeeld houdingsaspecten, oriëntatie op het werkveld of de verschillende producten die de leerling gemaakt heeft.

PiT. Vmbo Zorg & Welzijn. Leerlingenmap leerjaar 4 / Gijsbers, M.M.; Koops, Ingrid. - Meppel:

Edu'Actief, 2006., bevat: cd-rom, projectboek 8 'Werken in een sportcentrum', projectboek 9 'Werken in gezinnen', projectboek 10 'Werken in de horeca', projectboek 11 'Werken in het basisonderwijs', projectboek 12 'Werken in e. - ISBN: 978-90-6053-481-6: 24,20 euro

Doelgroep: 15-16 jaar 17-18 jaar

URL: <http://www.pittig.org/>

Vindplaats Antwerpen: or 4.3.9 pit

PiT is voor leerlingen van klas 3 en 4 van het vmbo die binnen de sector Zorg & Welzijn werken met de werkplekkenstructuur. PiT gaat uit van de praktijk: de leerling wordt met behulp van opdrachten aangezet tot praktisch werken in werkpleksimulaties (WPS). De map voor leerjaar 4 bevat de volgende projectboeken: Werken in gezinnen; Werken in een sportcentrum; Werken in een kapsalon; Werken in een schoonheidssalon; Werken met verstandelijk beperkte zorgvragers. De opbouw van een projectboek is als volgt: Start, Actie en Reactie. De Start bestaat steeds uit een oriëntatie op een werkveldgroep. Hierbij wordt een korte film aangeboden. Zo krijgt de leerling een beeld van de verschillende werkvelden die horen bij de werkveldgroep. Bij de film horen vragen en opdrachten. Het Actiedeel bestaat uit verschillende casuïstieken. Deze bevatten gebeurtenissen die zich afspelen in het werkveld. De casuïstieken worden gevolgd door praktische opdrachten (de Acties). Het Reactiedeel bestaat uit reflectievragen die ingaan op bijvoorbeeld houdingsaspecten, oriëntatie op het werkveld of de verschillende producten die de leerling gemaakt heeft.

Lesbrief. Doe meer met de stagegids. Werken in de zorg / van den Broek, Ad. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2006. - 4 p.

Doelgroep: Volwassenen 15-16 jaar 17-18 jaar

URL: <http://www.eenvoudigcommuniceren.nl>

Vindplaats Antwerpen: or 5.2.1 werk ; pa 8.7 werk

In deze lesbrief staan tips, ideeën, opdrachten en suggesties om de stagegids 'Werken in de zorg' in de klas te behandelen.

Werken in de zorg. Stagegids voor het praktijkonderwijs / Uitgeverij Eenvoudig Communiceren. - Amsterdam: Eenvoudig Communiceren, 2006. - 27 p.. - (Werken In-stagegidsen): 8,50 euro
Doelgroep: Volwassenen 15-16 jaar 17-18 jaar
URL: <http://www.eenvoudigcommuniceren.nl>
Vindplaats Antwerpen: or 5.2.1 werk ; pa 8.7 werk ;

De stagegids is speciaal ontwikkeld ter ondersteuning van de praktijklessen op school, ter voorbereiding op de stage en als goede hulp bij de beroepskeuze van de leerlingen. Dit boekje gaat over werken in de zorg. Je leest ook interviews met leerlingen die stage lopen in de zorg. En een interview met een tv-presentator die vroeger als verzorger werkte in een zorgcentrum. In het boekje staan ook handige tips over werken in de zorg.

Praktijkaarten. Zorg en Welzijn / van den Enden, Joop. - Den Haag: Leerwerk Centrum, 2004. - veelv. gepag.. - (praktijkaarten): 0,00 EUR
Doelgroep: Volwassenen 15-16 jaar 17-18 jaar
Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 prak

Deze map bevat alle werkbladen van de cd-rom 'praktijkaarten zorg en welzijn'. Dat is ondersteunend lesmateriaal voor de inrichting van praktijklessen in een bepaalde vakrichting gebaseerd op het principe van voordoen en nadoen waardoor taalvaardigheid bij de start van een training niet noodzakelijk is.

Verpleegkundige dialogen in twee talen / Fizaine, Huguette. - Paris-Bruxelles: Département De Boeck Universit , 1997. - 327 p., met: lexicon. - (Savoirs & Santé). - ISBN: 978-2-8041-2687-2: 29,00 euro
Doelgroep: Volwassenen 15-16 jaar 17-18 jaar
Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 verp

In "Verpleegkundig dialogen in twee talen" zijn de gebruikelijke zinnen en zinnestelsels die bij de zorgverstrekking aan ziekenhuispatiënten te pas komen in de twee talen Nederlands en Frans naast elkaar geplaatst. De chronologische volgorde dient als leidraad. De hoofdstukken beginnen telkens met een tekening en een verhaal uit de ziekenhuiswereld en eindigen met een reeks oefeningen. De behandelde onderwerpen zijn het inbrengen van maagsondes, de zorgverstrekking aan patiënten met een tracheo-colo- of urostoma, de bevalling en de postnatale verpleegkundige behandeling.

Zorg en welzijn vertaald. 1001 woorden en begrippen in het Nederlands, Duits, Engels, Frans en Spaans / [s.n.]. - Utrecht: NIZW, 2003. - 67 p.. - ISBN: 90-5957-250-5: 13,59 euro
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 zorg

Dit boekje is bestemd voor beroepskrachten en opleidingen in de sector zorg en welzijn. In deze publicatie worden 1001 woorden uit de sector vertaald in het Nederlands, Duits, Engels, Frans en Spaans. De nieuwste begrippen uit de sector werden erin opgenomen.

Helpen bij huishoudelijke zorg / Stuur, Tera; van Halem, Nicolien; Verbeek, Henny. - Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2011. - 82 p.. - ISBN: 978-90-313-8852-3: 28,95 EUR

Doelgroep: Volwassenen 17-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 help

Dit basiswerk is bestemd voor leerlingen aan de opleidingen helpende zorg & welzijn. Het boek beschrijft de meest voorkomende huishoudelijke taken en taken op het gebied van begeleiding en verzorging (bij o.a. schoonmaken, boodschappen doen, het eten en de persoonlijke verzorging). Hoe werk je planmatig, hoe stem je het werk af op wat de cliënt wil en hoe werk je veilig, hygiënisch en gezond. Voor mensen die aan de slag willen in een zorgcentrum, woonvorm voor verstandelijk gehandicapten, in een kinderdagverblijf of bij mensen thuis.

Helpen bij persoonlijke verzorging/ADL / van Halem, Nicolien; Verbeek, Henny; Stuur, Tera. - Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2011. - 125 p.. - ISBN: 978-90-313-8854-7: 28,95 EUR

Doelgroep: Volwassenen 17-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 help

Dit boek gaat over alle aspecten van de persoonlijke verzorging, van baby tot oudere, van een zieke en een gezonde cliënt. In de zorgverlening wordt veel waarde gehecht aan een goede lichaamsverzorging, dit heeft een positieve invloed op de gezondheid. Er wordt met name aandacht besteed aan hoe de helpende haar werk op de cliënt, een werkplanning maakt en rekening houdt met hygiëne en veiligheid.

Leoned. Nederlands voor anderstaligen. Een voorbereiding op uw stage in de verpleging in Vlaanderen of Nederland / [s.n.]. - Bilzen: Landcommanderij Alden Biesen, [s.a.], bevat: handboek, video, cd-rom, brochure: 25,00 euro

Doelgroep: Volwassenen 15-16 jaar 17-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 leon

Dit pakket geeft anderstalige jongeren van 16 tot 21 jaar uit de verpleegsector een basiscursus Nederlands waardoor ze efficiënter het werk kunnen uitvoeren en contacten leggen met patiënten of collega's. Je kan 'Leoned' klassikaal, in groep of individueel gebruiken, naargelang je de video, cd-rom of handboek kiest om mee te werken. Er zijn 10 scenario's uitgewerkt die aansluiten bij reële werksituaties. Je vindt er ook een uitgebreide reeks interactieve woordenschat-, grammatica-, luister- en spreekoefeningen van verschillende moeilijkheidsgraad. De ondertitels van de scenario's zijn beschikbaar in 7 talen (Duits, Spaans, Engels, Frans, Italiaans, Pools, Zweeds). Op die manier wil 'Leoned' zo veel mogelijk anderstalige studenten aanmoedigen een stage aan te vatten in Vlaanderen (of Nederland).

Nederlands en burgerschap in de zorg : niveau 3-4 / ten Brink, Matthijs. - Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2009. - 113 p.. - ISBN: 978-90-313-6172-4: 31,24 EUR

Doelgroep: Volwassenen 17-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 nede

Nederlands en burgerschap voor verpleging en verzorging helpt de studenten competent te worden in het beroep door taal en burgerschap te ontwikkelen. Er is gekozen voor een herkenbare structuur met vaste onderdelen. Door middel van taal kunnen studenten niet alleen hun betrokkenheid en respect naar cliënten tonen, maar bijvoorbeeld ook voor hun mening opkomen en deelnemen aan overleg. Met de bijgeleverde cd-rom kan de luistervaardigheid worden getraind.

Nederlands en burgerschap voor zorg en welzijn : niveau 2 / van de Wiel, A.. - Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 2009. - 91 p., cd-rom. - ISBN: 978-90-313-6152-6: 29,29 EUR

Doelgroep: Volwassenen 17-18 jaar

Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 nede

Nederlands en burgerschap voor verpleging en verzorging helpt de studenten competent te worden in het beroep door taal en burgerschap te ontwikkelen. Er is gekozen voor een herkenbare structuur met vaste onderdelen. Door middel van taal kunnen studenten niet alleen hun betrokkenheid en respect naar cliënten tonen, maar bijvoorbeeld ook voor hun mening opkomen en deelnemen aan overleg. Met de bijgeleverde cd-rom kan de luistervaardigheid worden getraind.

Nieuwe Start! Zorg en welzijn / Voskamp-Jagtenborg, Vivika; Zijlmans, Lidy; Merjenburg, Marja; Segers, Ineke. - Utrecht: ncb, 2011. - docentenhandleiding (123 p.), cursistenboek (276 p.), 2 cd's. - ISBN: 978-90-5517-712-7. - ISBN: 978-90-5517-702-8. - ISBN: 978-90-5517-722-6: docentenhandleiding (39,82 EUR), cursistenboek + 2 cd's (79,95 EUR)

Doelgroep: Volwassenen

Vindplaats Antwerpen: pa 3.1 nieu

Functioneel opgezette communicatieve totaal methode voor beginnende leerders van de Nederlandse taal. Voorwaarde is dat cursisten moeten zijn gealfabetiseerd in het Latijnse schrift. Nieuwe Start! is een complete leergang voor anderstaligen, die begint met een algemeen deel, en daarna in verschillende delen en op verschillende niveaus opleidt tot het inburgeringsexamen. Per domein en per taalvaardigheidsniveau is er een docentenhandleiding en een cursusboek met cd's. Dit lesmateriaal is ontwikkeld voor het domein Werk-Welzijn en Zorg. Voor bijvoorbeeld crècheleidsters, kraamhulpen, bejaardenverzorgsters en andere beroepen in de zorg. In allerlei oefeningen worden docenten en cursisten gestimuleerd de vertaalslag te maken naar de eigen situatie. Voorbeelden van rapportages en verslagen die betrekking hebben op de specifieke beroepen dienen als oefenstof.

Nieuwe Start: ogo 1 / van Utrecht, Maaïke; Zijlmans, Lidy; Roël, Petra. - Utrecht: ncb, 2009. - 170 p. (docentenhandleiding), 341 p. (cursistenboek), 3 cd's. - ISBN: 978-90-5517-572-7. - ISBN: 978-90-5517-542-0. - ISBN: 978-90-5517-692-2: 34,48 euro (docentenhandl.), 82,44 euro (cursistenb. + cd's)

Vindplaats Antwerpen: pa 8.1.1 nieu

Functioneel opgezette communicatieve totaal methode voor beginnende leerders van de Nederlandse taal. Voorwaarde is dat cursisten moeten zijn gealfabetiseerd in het Latijnse schrift. De methode is opgezet als een soort roman over de familie Karis, die in Nederland woont en tegen allerlei voor de doelgroep herkenbare problemen oploopt. Nieuwe Start! is een complete leergang voor anderstaligen, die begint met een algemeen deel, en daarna in verschillende delen en op verschillende niveaus opleidt tot het inburgeringsexamen. Per domein en per taalvaardigheidsniveau is er een docentenhandleiding en een cursusboek met cd's.

Nieuwe Start: ogo 2 / van Utrecht, Maaïke; Zijlmans, Lidy. - Utrecht: ncb, 2009. - 196 p. (docentenhandl.), 471 p. (cursistenb.), 4 cd's. - ISBN: 978-90-5517-682-3. - ISBN: 978-90-5517-790-5. - ISBN: 978-90-5517-692-2: 34,48 euro (docentenhandl.), 87,76 euro (cursistenb. + cd's)

Doelgroep: Volwassenen

Vindplaats Antwerpen: pa 8.1.1 nieu

Functioneel opgezette communicatieve totaal methode voor beginnende leerders van de Nederlandse taal. Voorwaarde is dat cursisten moeten zijn gealfabetiseerd in het Latijnse schrift. De methode is opgezet als een soort roman over de familie Karis, die in Nederland woont en tegen allerlei voor de doelgroep herkenbare problemen oploopt. Nieuwe Start! is een complete leergang voor anderstaligen, die begint met een algemeen deel, en daarna in verschillende delen en op verschillende niveaus opleidt tot het inburgeringsexamen. Per domein en per taalvaardigheidsniveau is er een docentenhandleiding en een cursusboek met cd's.

Sterk aan het werk : loopbaantraining voor werkenden en werkzoekenden / Pietersma, Dorothé. - Bussum: Coutinho, 2011. - 96 p.. - ISBN: 978-90-469-0277-6. - ISBN: 978-90-469-6011-0: 22,50 EUR (werkboek) : 35,51 EUR (dvd)
Doelgroep: Volwassenen
Vindplaats Antwerpen: pa 8.7 ster

Sterk aan het werk kan naast andere NT2-taalmethodes gebruikt worden om cursisten vanaf niveau A2 voor te bereiden op of te ondersteunen in hun stage of (vrijwilligers)werk. Het geeft anderstaligen praktische handvatten om zich sociale vaardigheden eigen te maken. In verschillende opdrachten leren de cursisten de stof toe te passen op hun eigen situatie, oefenen ze de Cruciale Handelingen en trainen ze hun taalvaardigheid. Bij Sterk aan het werk hoort een website met filmpjes, telefoongesprekken en ander materiaal voor cursisten. De docenten-dvd bevat, naast deze filmpjes en telefoongesprekken, een docentenhandleiding met didactische tips en extra oefenmateriaal.

Nederlands in het middelbaar beroepsonderwijs : een casestudy in de opleiding helpende zorg / Van Knippenberg, Marja. - Delft: Eburon, 2010. - VI, 268 p.. - ISBN: 978-90-5972-452-5: 22.50 EUR
Vindplaats Antwerpen: ro 6 nede

Deze studie geeft een indringend beeld van het onderwijzen en leren van Nederlands in het middelbaar beroepsonderwijs. Ze laat zien dat er een grote kloof gaapt tussen de retoriek van dat onderwijs, zoals verwoord in landelijke en instellingsgebonden plannen, voorstellen en beleidsdocumenten, en de dagelijkse praktijk van de opleiding, zoals vormgegeven door docenten en studenten. Sleutelfragmenten illustreren hoe het onderwijzen en leren van Nederlands in de dagelijkse praktijk gestalte krijgt. De fragmenten hebben betrekking op de regel altijd Nederlands te spreken op school, op de rol van Nederlands bij de doorstroom naar een vervolgopleiding, op lessen Nederlands (als tweede taal) en op Nederlands in de vaklessen.

Onzichtbare taaltaken: educatieve documentaire voor het MBO / Beckers, Christa; Kappers, Annelies; Van der Burg, Maarten. - [S.l.]: CINOP, [s.a.]2009. - dvd, 32 min.
Vindplaats Antwerpen: ro 6 onzi

Deze educatieve documentaire wil een sterke impuls geven aan de taalontwikkeling in het beroepsonderwijs, zowel aan de Nederlandse taal, als de moderne vreemde talen. In de film worden leerlingen gevolgd op stage en in de les en daarnaast brengt de film in beeld hoe docenten en leerlingen gezamenlijk op zoek gaan naar mogelijkheden om taalvaardigheid in goed onderwijs te vatten. Vragen die gesteld worden zijn: Hoe beoordeel je taal in een beroepssituatie? Hoe zorg je dat leerlingen hun woordenschat uitbreiden en hun taalniveau verhogen? We zien in de film welke rol taal speelt bij een goede beroepshouding. Bijvoorbeeld: Hoe overtuig je iemand van de noodzaak van een bepaald medicijn? Hoe breng je een gevoel onder woorden? En, hoe doe je dat in een andere taal? De film is bedoeld voor docenten, managers en praktijkbegeleiders. Hij biedt stof tot nadenken over de manier waarop je taalontwikkeling in het beroepsonderwijs kunt versterken en nodigt uit tot discussie.

Documentatiecentrum Atlas Antwerpen

Carnotstraat 110
2060 Antwerpen
03 203 57 50

docatlas@provincieantwerpen.be

Documentatiecentrum Atlas Turnhout

Warandestraat 42
2300 Turnhout
014 72 40 20

docatlasturnhout@provincieantwerpen.be